

139 sz. MILLIÓK KÖNYVE ÁRA: 8000K

FÉRFI SZÍV

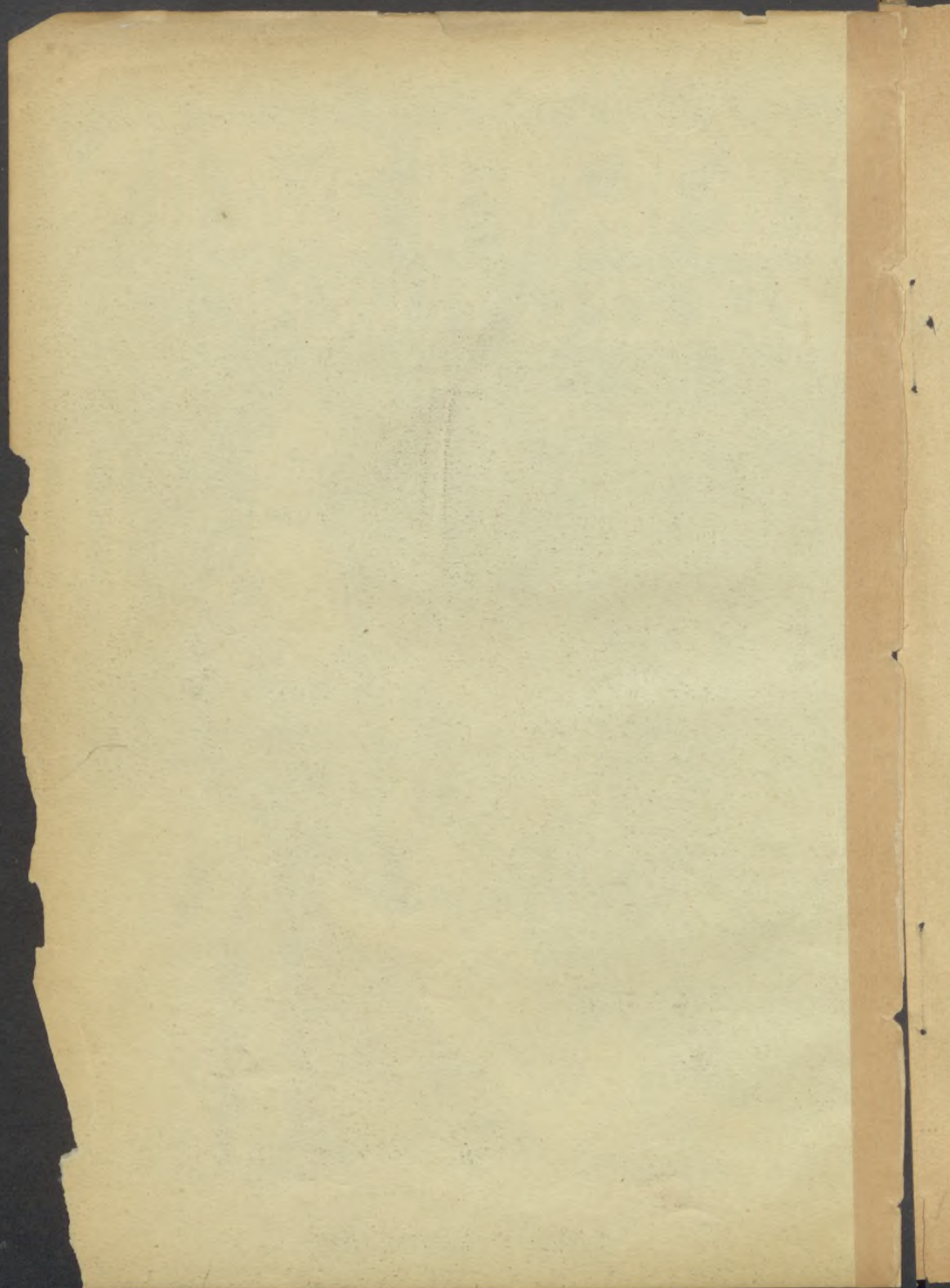
HERCZEG FERENC

REGÉNYE



SINGER ÉS WOLFNER

NYOMDAI MINTÉZET BT. KIADÁSA BUDAPEST



HERCZEG FERENC

FÉRFISZÍV

REGÉNY

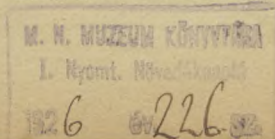
BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.-T.
KIADÁSA

L. eleg. 3.
113 m.

Minden jogot fenntartunk.

ÚJ IDŐK. A legrégibb, legismertebb, legelőkelőbb
képes hetilap. Szerkeszti: Herczeg Ferenc

Budapesti Hírlap nyomdája



I.

Este hét óra van.

Herbertéknek ma van a páros szerdájuk és a budai lakásuk tele van emberekkel. Herberték előkelő és gazdag polgáremberek. A vendégeik között sok a tisztviselő és a magasrangu bírói család. Nő természetesen kétszer annyi van, mint férfi. A közömbös ismerősök a nagy fogadószobában teáznak, a ház bizalmasabb barátai megszállották a kis szalont és a dohányzót.

A vendégek nem igen tudnak fölmelegedni ebben a házban. Valami különös, ünnepies merevség jellemzi a budai szerdákat. Herberték nagybefolyású emberek, azért mindenki töri magát a meghívásuk után, de Herberték egyszersmind igen hüvös és szertartásos modoru emberek is, azért senki sem érzi jól magát a körükben.

A házigazda valaha városi tisztviselő volt és feleségének, Budavár leggazdagabb leányának milliói révén lett nagy úrrá. Öszülő fővel is daliás, szép ember még. A mosolya csupa leereszkedés, a tekintete állandó ellenőrzés. Amint ott jár-kei a fiatalok között, folyton arra látszik ügyelni, hogy elég méltósággal és illendőséggel viselkednek-e? Egy gyöngyökkel teleaggatott, nagyon jelentéktelen és alázatos kis felesége van, aki tömérdek pénzen vásárolta meg a boldogságot, hogy Herbert úr alázatos szolgálója lehessen. A két Herbert-leány testileg-lelkileg szakasztott olyan jelentéktelen, mint az édesanyjuk. Nagyszabású édesapjuktól csak a gögöt örökölték, amely hüvös és komor viselkedésükben nyilatkozik meg.

Pontban hét órakor bekövetkezett az, ami nélkül nem mult el még egyetlen páros szerda sem: Herbertéknek alkalmuk nyílt, hogy megbánják vendégszeretetüket. A közömbös ismerősök sorába tartozó fiatal leányok rávettek egy ifjut, hogy táncolja el a nagy szalónban azt a négertáncot, amelyet nemrégiben valami műkedvelői társaságban produkált. Az ifju — egy kicsi termetű, angolosan borotválkozó, megdöbbenően vakmerő arcu

emberke — kötélnek állott és zongorakiséret mellett ellejtette fantasztikus táncát. A társaságot valósággal megrémítette hóbor-
tos ötlete, különösen az öregebb urakon, a bírák és miniszteri
tanácsosok hosszúra nyúló arcán meglátszott, hogy botrányosan
ízléstelennek találják a borotvált ifju viselkedését. Herbert úr
úgy viselkedett, mint egy fejedelem, aki ellen merényletet követ-
tek el. Volt benne annyi férfiaság, hogy bátorító pillantásokat
vethetett feleségére és leányaira. A lelkében azonban e pillanat-
ban már gyökeret vert az elhatározás, hogy a páros szerdákat
végleg és visszavonhatatlanul be fogja szüntetni.

A borotváltarcu bűnös maga is észbekapott és megrémült
tettének következményeitől. El is tűnt hamarosan és nyom nél-
kül, mint a kámfor. Fölbujtóit pedig a zongora mellé lapultak
és lélegzetet is alig mertek venni mindaddig, amíg édesanyjuk
védőszárnyai alatt el nem menekülhettek a házból.

Negyednyolc felé még egy elkésett vendég lépett a nagy
szalonba. Egy barnára sült képű úr volt. Miután a háziaknak
köszönt, biztos ösztönnel a dohányzószozába ment. Benfentes
ember volt és tudta, hogy ott találja meg a társaság érdekesebb
részét.

A kandalló mellett kezét csókolt egy fiatalos eleganciával
öltözött, szép öregasszonynak.

— Hát maga hol sült le ennyire télvíz idején? — kérdezte
az asszony.

— Ma jöttem meg Sziciliából, ahol egypár hetet töltöttem.

— Találkozott magyarokkal?

— Nápolyban beszéltem Arady Sándorral... Egy nagyon
szép asszony is van lenn, Éder báróné... A Vesuvióban laknak
mind a ketten...

Egy fiatal hölgy, aki háttal állott a beszélőknek, e pillanat-
ban megtántorodott és jajszó nélkül összerogyott. A homlokát
beleütötte a kandalló párkányába és hosszában elterült a sző-
nyegen. Elájult.

A dohányzóban pánik támadt. Egy zömök kis ember föl-
emelte az ájult hölgyet és bevitte a háziasszony szobájába. A
Herbert-leányok és a zömök ember, aki egyébként egyetemi
orvostanár volt, odabenn ápolás alá vették. A házigazda az áju-
lást majdnem olyan rossz néven vette, mint az imént a néger-
táncot; úgy érezte, hogy az esetet házának jó hírneve érdeké-
ben el kell simítani. Ő egyáltalában nem akarta, hogy az ő sza-
lójában efféle föltűnő dolgokat műveljenek.

— Nem ájult el, szó sincs róla — mondotta. — Csak elszédült egy kissé...

— Talán a hőségtől? — vélekedett valaki.

Ez a megjegyzés nem tetszett Herbert úrnak.

— Én eddig azt hittem, hogy a lakásom jól van szellőztetve — mondotta nem minden él nélkül.

— Nagyon be lehetett fűzve? — vélekedett másvalaki.

A fiatalosan öltözködő öreg hölgy hevesen ellentmondott.

— Hogy is ne! Annak az asszonynak életében sem volt fűző a testén!

Herbert úr kedvetlen ráncokba vonta jupiteri homlokát. Tapintatlannak találta, hogy az ő szalónjában ilyen intím ruhadarabokat emlegetnek.

Odabenn, a háziasszony szobájában, a beteg időközben kinyitotta a szemét. Egyelőre gyöngé volt még és úgy kellett megíratni. Láthatóan nagyon szégyelte a feltűnést és a zavart, melynek okozója volt. A szeme könnyes volt, amint halkan és zavarosan mentegette magát.

Fiatal özvegyasszony volt, huszonnégy, legföljebb huszonhatesztendős. A neve Ágh Sándorné, született Szepeßy Klotild. Három esztendeje, mióta özvegyiségre jutott, édesanyjával együtt a fővárosban lakott. Nem volt sem nagyon szép, sem feltűnően elegáns, sem szikrázóan elmés asszony, de kellemes külsejű, jól öltözködő és értelmes volt. És volt egész lényében valami, ami a tisztaság és édesség benyomását keltette és ami meghódította neki az emberek rokonszenvét.

Félóra mulva Klotild asszony annyira összeszedte magát, hogy talpra állhatott. Nem akarta magát többet a társaság előtt mutatni és hazakívánczozott. Székely doktor, a barna zömök kis ember, aki az első segítséget nyújtotta neki, magára vállalta, hogy hazaviszi a fogatján. Az asszony a Múzeum-körúton lakott. A ház kapuja még nyitva volt és Székely fölkísérte Klotildot a lépcsőn is.

Egész úton egy szót sem beszéltek. A lakás ajtaja előtt megszólalt az orvos.

— Ha megengedi, bemegyek magához egy percre.

A lakás négy kis szoba. Fogadó, ebédlő és két hálószoza, melyeknek egyike Klotild édesanyjáé volt. Az öreg Szepeßyné egyébként nem volt otthon; ha leánya társaságba ment, akkor ő az estét rendesen a házasfiánál töltötte, unokái körében.

Klotild leültette vendégét a kis szalónban és meghagyta a szobalánynak, hogy készítsen teát. Azután lehúzta hosszú kesztyűit, fehér köpönyegét azonban a vállán tartotta, mivel kissé fázott. Nagyon halvány volt, a szája mellett pedig két szomorú redő látszott.

Jó ideig hallgatagon ültek mind a ketten, azután megszólalt az asszony:

— Igazán nem tudom, mi lett engem ma...

Az orvos csendesén mosolygott.

— Ön igen jól tudja, édes Klotild, hogy mi lelte. És én is tudom.

Az asszony meghökkenve pillantott rá, de nem merete tőle számon kérni megjegyzését. Székely azonban kéretlenül is beszélt.

— Magának az a baja, hogy Arady Sándor megcsalja. Két héttel ezelőtt azt mondta magának, hogy orvosi rendeletre Mentonebe kell mennie, pedig Nápolyba ment, hogy ott Édernével találkozzék.

Klotild arca szinte eltorzult a meglepetéstől és a rémülettől. Nem tudott mit válaszolni. Majd kezébe rejtette arcát és keserves sírásra fakadt.

Székely megindultan szemlélte. Ez a kis, köpcös ember egyébként nagyon rokonszenves és szinte imponáló benyomást tett mindenkire. Elmés arcú, férfias modoru, amellet gyöngéd és finom érzésű ember volt. A mélyen csengő hangjában is volt valami megnyerő.

Most fölállott és arccal az ajtónak fordulva, Klotild széke mellé állott.

— Törölje meg a szemét, — mondta halkan — és hallgassa meg azt, amit mondani fogok. Mindenek előtt meg akarom nyugtatni. A társaságban, ahol voltunk, senki sem sejtí, hogy mi okozta a maga ájulását. Egyedül magam értettem meg a dolgok összefüggését, mert én jobban ismerem magát, mint bárki más és megszoktam már, hogy figyelemmel kísérem minden mozdulatát... Egyebekben is megnyugtathatom. Rajtam kívül Budapesten senki sem tudja, hogy maga Arady kedvese...

Az asszony lassan fölemelte a fejét és Székely szeme közé nézett. A bátor, szelíd és végtelenül szomorú tekintete oly különös hatással volt a tanárra, hogy most ő fordította el a fejét.

— Ne értsen félre, — mondotta kissé zavartan. — Én mindent tudok, anélkül, hogy valaha is kémkedtem volna ön után.

Semleges helyen, közömbös társalgásban kellett csak együtt látnom önt Aradyval, hogy megértsem a valót... Eszemben sincs, hogy elítéljem magát, édes barátnőm. Maga az én szememben ugyanaz az asszony, aki azelőtt volt. A tiszta, nemes és jó asszony, aki volt. A fájdalom még tiszteletreméltóbbá és talán kedvesebbé is teszi nekem.

Klotild összekulcsolta a két kezét és kétségbeesetten nézett maga elé.

— Miért mondja nekem ezt? Mire való ez?

— Emlékezzék meg róla, hogy soha egyetlen célzással sem avatkoztam bele szívbeli ügyébe... Míg boldognak tudtam, addig hallgattam. Most beszélek, mert előre látom, hogy magára nézve megkezdődött a fájdalom és a lealázások időszaka. Szeretném magát megvédeni, mindenek előtt a saját kétségbeeése ellen. Maga büszke és becsületes lélek. Szeretném, ha mostani helyzetében hű maradna önmagához és büszkén és becsületesen viselkednék...

Nem folytatták a beszélgetést, mert a szobalány behozta a teát. A leány még a szobában volt, amikor odakünn csengetés hallatszott. Szepessyné jött haza. Az öregasszony igen jó kedvében volt, mint mindig, ha az unokái köréből tért meg. Szepessyné, miként legtöbb anyja, nem ismerte a leányát, akit vakon imádott és nem is tudott olvasni a Klotild arcán. Mialatt a fiatalasszony sötét gondolataival vívódott, az öregasszony unokáinak aprócseprő viselt dolgairól beszélt. Ezek a kis elbeszélések ragyogó világításba helyezték a Szepessy-csemeték testi és lelki kiválóságait.

Székely búcsút mondott az asszonyoknak. Klotild kissé fogva tartotta a kezét.

— Jöjjön el holnap! — mondta halkan.

II.

Klotild nem hunyta le az éjjel a szemét.

Székely józan és jóakaró szavai mély hatással voltak reá. Érezte, hogy nem szabad magát átengednie a zavaros és kétségbeejtő fájdalomnak, amelyet kedvesének hűtlensége hozott reá. Mindenek előtt rendbe akarta szedni kúszt gondolatait és azért újból átgondolta mindazt, ami közte és Arady között történt.

Ez az ember végzete volt eddigi életének.

Talán valami élettani föltételeken múlhatott, amelyeket ő nem értett meg, hogy kisleánykora óta szenvedélyes vonzalommal viselkedett Arady iránt. Egy vidékről valók voltak, távoli atyafiság kötötte össze őket. Klotild még iskolásleány volt, amikor első ízben látta az akkori jogászt, aki, természetesen, még ügyet sem vetett reá.

Arady Sándorhoz való vonzalma együtt nőtt a kisleánnyal. Az ő szemében Sándor fölötte állt minden bíráltnak. Mindennek, ami rajta és benne van, valami különös, mély értéke van. Amit tesz, az mindig nemes és jó, amit mond, az mindig érdekes és fontos. Röviden: Sándor a férfiak férfja. A kisleány lelki világában *a férfi*.

Később szétváltak útjaik. A nagyralátó ifjú a diplomáciai pályára vágyakozott és a bécsi keleti akadémia növendéke lett. Midőn a kitűnő tanulót kinevezték attasénak, oly magasra emelkedett Klotild szemében, hogy szinte már el is tűnt a falusi szemhatára fölött, akár az elszabadult léggömb. Klotild meg volt győződve, hogy az ő bálványa maholnap Európa sorsát fogja intézni. Szerelme csodálattá változott.

Nem is követett el hűtlenséget, midőn néhány esztendő múltán annak rendje, módja szerint feleségül ment egy Ágh nevű derék vidéki úriemberhez. Egy istenhez egyébként sem mehet nőül a leány, különösen akkor nem, ha a szóbanforgó isten nagykövetek leányaival tenniszeznek.

Klotild egy darabig olyasmit képzelt, hogy ő boldog is lehetne a házasságában. Később meggyőződött róla, hogy a boldogság nem föltétlen életszükséglet és megelégedett annak szurrogátumával, a nyugalommal. Alkalmasint épp oly kötelességtudó, mint igénytelen falusi asszonyként végezte volna földi pályafutását, ha egy gonosz véletlen ki nem zökkenti a sinekből. Az ura egy szerencsétlenség áldozata lett. Egyik legbizalmasabb barátja véletlenségből agyonlőtte vadászaton.

Klotild illően elsiratta és meggyászolta, azután édesanyjával a fővárosba ment lakni. Az édesanyja akarta így, hogy Budapesten élő fia és unokái közelében lehessen.

Abban az időben lett fővárosi lakossá Arady Sándor is, miután a diplomáciai pályája hirtelen ketté szakadt. Sándor hamarosan belátta, hogy nem született hivatalnoknak. Nagytehetségű, de egyszersmind féktelenül önérzetes ember volt és egyik hivatali főnökének kellemetlenkedése éppen elég ok volt arra,

hogy egy gögös gesztussal örökre búcsút mondjon pályájának. Elhatározását persze megkönnyítette az a körülmény, hogy csinos vagyon ura volt.

Azzal a szándékkal tért meg hazájába, hogy politikát fog csinálni. Ehhez ő is, mint minden magyar ember, kiváló hivatottságot érzett magában.

Azzal kezdte, hogy könyvet írt, amelynek az lett volna a feladata, hogy reá irányítsa a nyilvánosság figyelmét. A könyv a közös külképviselet bírálatával foglalkozott és bár Sándor írásközből meg volt győződve, hogy kíméletlenül éles hangot használt, utólag mégis kitűnt, hogy könyve hazai fogalmak szerint annyira tárgyilagos és higgadt, hogy már szinte unalmas. Senki sem olvasta és senki sem emlegette.

A véletlen akkoriban összehozta Sándort Klotilddal. Az utcán látták meg egymást első ízben. Másnap Arady már meglátogatta az asszonyokat. Ennek a nagy sietségnek megvolt a maga oka: találkozásuk alkalmával a fiatal özvegy szinte szenzációs hatást tett az attaséra. Ő süldőleánykorában látta utolsó ízben. Azóta külsőleg, belsőleg megérett. A termete megtelt, szeméből asszonyi gyöngédség ragyogott. Sándor elragadónak találta. Ő mostanában egyébként is nagy honvágyat érzett saját ifjúkorának gyöngéd emlékei után. Egy idő óta valósággal szentimentális volt a kedélyállapota. A balsikerei lealázták, azonkívül egy keletkező szívbaj szimptomáit vélte magán megfigyelni, ami ugyancsak leverte. Szinte epekedett egy kis bensőség és melegség után.

Félesztendővel később Klotild már kedvese volt Sándornak. Az első szerelmes csók után habozás és gondolkodás nélkül odaajándékozta magát neki. Soha asszony kevesebbre nem tartotta magát, mint ő.

Hogy gondolt-e házasságra? Egyébre sem, csak arra. Úgy vélekedett azonban, hogy ennek a „külső formaságnak“ — ő csak annak tekintette — minden részét Sándorra kell bíznia.

Arady eleinte maga is úgy vélekedett, hogy jobb hitvest ennél a csendes, szerény és melegszívű asszonynál hét országban keresve sem találhatna. Később azonban kiverte fejéből a házasság gondolatát. Az egészsége időközben megint helyreállt és ezzel megjött a régi büszke életkedve is. Többet járt társaságba és a szó szoros értelmében divatba jött a fővárosi szalonokban. Az élet megint ragyogva és csábítóan mosolygott rá; a jövőendő megint sokat ígért neki. És még valami különös do-

log történt. A budapesti asszonyok, a legszebbek és legbüszkébbek, úgy viselkedtek az érdekes attaséval szemben, mintha fogadást kötöttek volna, hogy melyikük hódítja meg előbb. Sándor olyanformán érezhette magát köztük, mint a mohamedán ember az éden kertjében: minden bokorból mosolygott feléje a szépség és az élvezet. Valószínű, hogy a külföldről ideszakadt fiatalember erősen félreértette és túlbecsülte a fővárosi nők fesztelen kacérságát, de bizonyos, hogy Tildát — így nevezte ő barátnőjét — napról-napra jelentéktelenebbnek látta és bizonyos, hogy a házasság gondolata nem volt kedvesebb előtte az életfogytiglan tartó rabság gondolatánál.

Akkoriban lépett a színre Éder báróné. Egy osztrák katonatiszt elvált felesége, eredetére nézve lengyel nemzetség. Pompás és érdekes nő, az úgynevezett veszedelmes asszonyok fajtájából. Csupa temperamentum, telve szikrázó elmésséggel és művészi ösztönökkel. Ez az asszony körülbelül olyan életet folytat a fővárosban, mint egy előkelő legényember.

Ebben vakmerően következetes. Láthatóan nem törődik senkivel és nem fél semmitől. Az arisztokrácia, amelyhez születésénél fogva tartozott, nem igen akar róla tudni, de ő nem is tesz kísérletet, hogy elfogadtassa magát a nagyúri házakban. Jobban szereti a művészek társaságát. Furcsa egyébként, hogy ezt az asszonyt, aki jóformán az utcán él, bizonyos homály fedi. Mialatt száz botrányos dolgot beszélnek róla az emberek, kénytelenek bevallani, hogy bizonyítani nem tudnának ellene semmit. Egyesek — még pedig nem a legtapasztalatlanabbak — azt állítják, hogy Éderné inkább szabad-szájú, mint szabad erkölcsű és hogy a híres temperamentuma a szemében lobog csak, a vére azonban hűvös, vagy legjobb esetben is langyos.

Klotild annyiban is igen kellemes természetű asszony volt, hogy nem ismerte a féltékenységet. A barátja úgynevezett társadalmi sikerei nem nyugtalanították, inkább büszkévé tették. Éderné azonban első találkozásuk alkalmával ellenszenvvel és félelemmel töltötte el. Asszonyi sejtőképessége megérezte a báróné hóbortos könnyelműsége mögött a hideg számítást. Sohasem mert volna barátját arra kérni, hogy kerülje ezt az asszonyt, titokban azonban könnyeket ontott a nagy érdeklődés miatt, amelyet Sándor a különös asszony iránt mutatott.

Néhány héttel ezelőtt Arady, orvosi rendeletre, amint mondta, Mentoneba utazott. Klotild, bár gyanúját egy szóval

sem árulta el, biztosan tudta, hogy barátja nem az egészsége miatt utazik a Rivierára. Más ok készíti az útra; olyan ok, amelyet bevallani nem akar. Néhány rövid és meglehetősen hűvös levél érkezett Mentonéból. Ezek a levelek valósággal megtörték Klotildot. Most már rettegve sejtette, hogy a barátja elfordult tőle.

A valóságot Herberték szalónjában tudta meg, egy idegen ember szájából, ki Nápolyban együtt látta Aradyt Édernével.

*

Klotild a Herberték estéjét követő éjszakán végiggondolta szerelmének bús és együgyű történetét. Úgy érezte, hogy a szakadást, amely elválasztotta Sándortól, többé nem temetheti be semmi. A barátja hazudott neki. Ő meg tudta volna a hazugságot bocsátani, de tudta, hogy Sándor hiúsága sohasem fogja neki megbocsátani a tettenérést. Ami volt, az nem lesz többé. A boldog álmok, az édes ábrándok világa elpusztult. Köröskörül csupa rom. A jövő ege kétségbeejtően szürke. Hogyan lehet majd elbírní ezt a vigasztalan életet?

Az asszonynak eszébe jutott valami, amire eddigelé még sohasem gondolt: hogy ő tulajdonképpen „bukott nő”. Eddig az az érzése volt, hogy Sándornak adta oda a becsületét. A becsülete elveszett abban a pillanatban, amikor a kedvese eldobta magától.

III.

A Rákóczi-úton bérkocsi állott meg egyik ház előtt. Egy vadászruhás inas várakozott a kapu alatt; ő fogadta a kocsiból kiszálló urat és szedte le a bakról a podgyászt.

Az úriember, aki láthatóan hosszabb útról érkezett, karcsú, szőke ember volt. Igen szabályos metszésű, föltünően halvány arcának a hegyesre nyírott, aranysárga szakáll némi külföldies kifejezést adott. Az ember azt hitte volna, hogy előkelő és nagymódban élő művész. Ezt a benyomást megerősítette szürke, szép szemének parancsoló tekintete és egész modorának határozott és büszke volta. Ez az ember volt Arady Sándor, az attasé.

Néhány kérdést intézett legényéhez, közben fölment a második emeleten lévő lakására. Dolgozószobájában, az íróasztalon, a fölbontatlan újságlapok és levelek egész halmaza várakozott reá. Kalappal a fején, útiköpenyeggel a vállán, sorra nézte a

leveleket. Klotildtól nem volt levele, pedig éppen azt kereste.

— Nincs semmi üzenet a nagyságos asszonytól? — kérdezte legényétől.

(Nagyságos asszony: Klotild.)

— Semmi — válaszolt az inas.

— Nem is járt itt?

— Nem.

Annál jobb! — gondolta magában Sándor. És azzal átlöközte. Kissé nyugtalanította a Klotilddal való találkozás gondolata. Biztosra vette, hogy az asszony előbb-utóbb mégis csak hírét fogja venni az ő nápolyi kirándulásának. Tulajdonképpen ügyetlenség volt tőle, hogy eltitkolta előtte útját. Ezzel fölébresztette Klotild gyanuját. Pedig ő, Sándor, semmitől sem irtózott annyira, mint az effajta kicsinyességektől. Nem is akarta meglátni ezt az alapjában véve derék, jellemes és ragaszkodó teremtet. Biztosra vette, hogy az asszony nem élne túl a válást.

Az egész nápolyi kirándulás egyébként ostobaság volt, amelyet már meg is bánt. Éderné fölébresztette a kíváncsiságát, rövid ideig tartó lázba is ejtette, alapjában véve azonban hidegen hagyta a szívét. A bárónénak egy elmés és vakmerően kötekedő levele csábította a nápolyi útra. Sándor olyasmit képzelt, hogy Nápoly kék ege alatt fantasztikus és költői kaland várakozik reá. Nagy meglepetésére a Vezuvió-szállóban egy igen józan, ironikusan fölényes asszonyt talált, aki képzőművészeti és művelődéstörténeti témákról akart vele beszélgetni és közben mélabús célzásokat tett egy emberre, az eljövendő, igazi férfira, aki meg tudná őt érteni. Sándornak egyszerre az a benyomása lett, hogy a báróné talán feleségül akarja magát vele vétetni és ez a gondolat hirtelen megfagyasztotta a véré. Most már megállapította magában, hogy Éderné nem is az ő genre-ja. Néhánynapi kínos feszengés után összecsomagolta a holmiját és kurta búcsu után hazautazott, egy fölösleges fölsülés lealázó érzetével a lelkében.

Budapestre érkezvén, Sándor igen csodálatosnak találta, hogy Tilda nem jelentkezik nála. Máskor, ha megtért valami útvjáról, mindig az asszony szeliden és félénken mosolygó szöke arca köszöntötte. Másnap sem adott magáról hírt, pedig bizonyos, hogy a fővárosban van. Most már nyilvánvaló, hogy Klotild mindent tud. Estefelé Sándor meg akarta látogatni, de mivel előre is úntatta és fárasztotta a sejtelem, hogy Klotild könnyes szemmel lép majd eléje, egy vidéki rokonának látogatását ürü-

gyül használta arra, hogy újból elhalassza az elkerülhetetlen látogatást.

Harmadnapra levelet vett a barátnőjétől. Az attasé éppen reggelinél ült, amikor hozták. Nem bontotta föl mindjárt, hanem maga elé tette és tovább evett. Végül mégis megemberelte magát és elolvasta.

A levél így szólt:

Kedves barátom!

Szerettem volna minél előbb látni, hogy megbeszéljek Önnel egy fontos dolgot. Mivel azonban nem mutatja magát, levélben írom meg a mondanivalómat. Az Ön hosszú távolléte alkalmat adott nekem, hogy megtegyem azt, amit régen meg kellett volna tennem: gondolkoztam a kettőnk helyzetén. Elmélkedésem eredményeképpen ma már belátom, amit ugyancsak előbb kellett volna belátnom: nem élhetek tovább úgy, ahogyan eddig éltem. Nem bántam meg semmit, amit a multban tettem és hálát érzek Ön iránt, hogy gyakran jónak és gyöngédnek mutatta magát. A jövőben azonban megint az akarok lenni, aki évekkal ezelőtt voltam: az Ön igénytelen, jó kis barátnője. Szerelemről ne legyen többet szó közöttünk. Tudom, hogy Ön megért és nem is fog tőlem magyarázatot kérni. Ha látni akar, keresen föl bármelyik napon délután, amikor az édesanyám is otthon van. Mindig nagy örömmel fogja megszorítani baráti kezét:

Klotild.

Sándor eleintén nem mert hinni a szemének. Tilda ír neki ilyen levelet? Tilda?!

Az édes, diadalmas öröm érzése járta át minden porcikáját. Az az öröm, amelyet akkor érez az ember, ha valóvá válik valami féltve titkolt, kedves álma. Most már nyíltan bevallotta magának, hogy az utóbbi időben már nagyon unta a viszonyt. A derék asszonyka a szerető szerepében is annyira tisztességes, házias és nyárspolgárius volt, hogy örökké és kizárólag a törvényes hitves hatását tette. A szívós érdeklődés, amelyet Sándor legényháztartásának részletei iránt tanusított, a magasztos odaadás, amellyel az inas ténykedéseit ellenőrizte és a boldog buzgalom, amellyel alkalomadtán Sándor ruhaszekrényeiben rendezgetett, csak fokozták ezt a hatást. Klotild kezdettől fogva az ő feleségének tekintette magát és idő kérdése volt csak, hogy mikor fogják frigyüket nyilvánossá és törvényessé tenni. Ez a gondolat az utóbbi időben ólomsúllyal nehezedett Sándor mel-

lére. Belátta, hogy egy életbevágó, nagy és többé jóvá nem tehető ostobaságot követett el. Az asszonyka annyira kedves, odaadó, tisztességes és amellet annyira érzékeny volt, hogy jellemes férfi létére nem is mert gondolni a szakításra. És most csoda történt! Klotild megértette kedvesének titkos vágyát és visszaadta neki szabadságát. Magára vette a szakítás ódiumát és följajánlotta neki tiszta barátságát. Képzeltető-e ennél világosabb és gyöngédebb eljárás?

Sándor, amint mondtam, nagyon boldog volt. Nagy, őszinte hálát érzett a páratlan asszony iránt. Úgy találta, hogy az élet tulajdonképpen szép és egyszerű valami, ha okos és becsületes emberek segítik egymást elviselésében.

Ezt a napot úgy töltötte, mint valami ünnepnapot. Nagy gonddal öltözködött és délig sétált a városban. Bement egy műkereskedésbe és keresett valami emléktárgyat, amelyre ráfoghatná, hogy Olaszországból hozta. Sokáig válogatott, végül megvett egy zöldpatinás bronzszobrot, amely egy nimfát elragadó centaurt ábrázolt. A szobrot elküldte Klotildnak egy levél kíséretében, abban bejelentette délutáni látogatását. Azután megbédelt. Ünneplő kedvében megivott egy kis üveg burgundit és rágyújtott egy drága szivarra. Türelmetlenül várta a négy órát. Nagyon kíváncsi volt, hogy minő arccal fogadja majd a barátnője.

Klotild kalappal a fején állott a kis szalónban. Éppen a kesztyűjét gombolgatta.

— Jó, hogy jött, — mondotta — mert tovább már nem várhattam volna. A bátyám legkisebb fiának láza van és édesmamának nincs nyugta, amíg hírt nem hozok neki a gyerekről . . . A mama maga nem mehet oda, mert ő is meghűlt és Székely doktor nem ereszti ki a házból . . . A doktor odabenn van nála . . .

Klotild mindezt gyorsan, erőltetett élénkséggel mondotta. Beszédközben zavartan mosolygott és kerülte a barátja tekintetét. Az arca kissé halványabb volt, mint máskor.

— Nem tudsz te komédiázni! — gondolta magában Sándor. Az asszony megköszönte az ajándékot, amely láthatóan igen megtetszett neki. Ekkor belépett hozzájuk Székely.

A férfiasképű és katonás járású kis tanár megszorította Sándor kezét. Azt mondta, hogy Szepessyné baja nem komoly. Azzal ajánlotta magát, hogy neki még több betegét kell meglátogatnia. Az ajtóban visszafordult:

— Félnyolc előtt visszajövök és elviszem a filharmonikusokhoz, — mondotta Klotildnak.

Sándor zsebében ott volt a jegy, amelyet az operettszínház mai előadására váltott magának, de azért meglepőnek találta, hogy Klotildnak kedve van ma zenét hallgatni. A szakítás napján!

— Nekem most mennem kell, — szólta az asszony. — Ha ráér, elkísérhetne.

Sándor persze ráért. Az asszony föltűnően csinos volt új kosztümjében és a kísérője észrevehette, hogy sok férfi utánuk fordul az utcán. Közömbös dolgokról próbáltak beszélni, de a beszéd fonala meg-megszakadt. Azt, amivel teli volt a fejük meg a szívük, egyikük sem merte szóba hozni.

Szepessyék kapuja előtt kezét fogtak. Sándor ekkor, az ég tudná, hogy miféle eszmetársulás folytán, a kis professzorra gondolt.

— Mondja, Tilda, — kérdezte kedélyes mosollyal — nem udvarol magának az a Székely tanár?

— Nem, nem! — kiáltotta Tilda szinte ijedten.

Aztán mintha egyszerre ellágyult volna egy pillanatra. Erősen megszorította a barátja kezét és puha, édes hangon sutogta:

— Ugy-e, Sándor, mi mindig jó barátok maradunk? — Mindig?

— Mindig! — válaszolt Sándor.

— Igazán kedves teremtés! — mondotta később magában, miközben a lakása felé ment.

Aztán megint Székely tanárra gondolt. Ej, nem is volna rossz dolog, ha a kis doktor feleségül venné Tildát. Vagyonos, jónevű és nem kellemetlen ember. Klotild nem él valami fényes anyagi viszonyok között. A magányos élet egyébként sem neki való. Neki háztartás kellene, ahol süthet, főzhet, takaríthat. De a kis doktor is jól járna vele.

Sándornak nagyon megtetszett ez az ötlete. Miközben tovább üzte-fűzte, jószívuén és ravaszul mosolygott. Valami apai gyöngédséget érzett e pillanatban Tildája iránt és nagy rokonszenvvel gondolt a derék doktorra is.

IV.

Az operett első fölvonása után a színház földszintjén minden látcső egy emeleti páholy felé fordult. Egy óriás fehér kalap lebegett a páholy bíborbársony keretében. A kalap alatt egy igen szép, vidám és merész mosolyu hölgy trónolt. Sándor is feléje fordította látcsövét és megismerte Édernét. A báróné észrevette és fölemelte legyezőjét. Ez azt jelentette, hogy jöjjön fel a páholyába. Az attasé nem igen térhetett ki a fesztelen és nyilvános meghívás elől, bár tudjuk, hogy lelkesedése a szép asszony iránt már nagyon megcsappant.

A báróné a páholy ajtajában fogadta.

— Nos, József úr, hogy van? Örül, hogy megmentette érnét a gonosz Putifárné elől?

Éderné nemcsak gyönyörű asszony, de pompás ember-példány is volt, ami nem egészen ugyanaz. Egész lényéből csak úgy sugárzott és ragyogott az üde erő, az energia és az élet. Magas, délceg termete, szabályos és tömör profilja, bőrének frissége és hajának ragyogó szőkeése, nemkülönben tartásának és mozgásának nyugodt határozottsága angolszász benyomást tett, bár a báróné a Visztula mellett született. Egyik főszépsége a haja volt. Ennek a dús és ragyogó hajnak jóformán minden szála más színű volt; lenszínű és rókavörös fűrtök közé tiszta aranyfényű szálak vegyültek. Az egész tarkán ragyogó sörény a hullámzó élet benyomását tette. Lengyel csak a beszédes szeme és a kicsi, fehér és puha keze volt.

Sándor valami hűvös banalitást mondott az asszonynak, jelezvén, hogy nem szándékozik többet fölülni a kacérságának. Az asszony azonban egyetlen rohammal visszafoglalta a már elvesztett pozíciót.

— Édes barátom, maga rosszul bánik velem. Nekem ezért haragudnom kellene, de bevallom, képtelen vagyok rá. Úgy látszik, nekem valami különös gyöngém van maga iránt . . . Két ilyen embernek, mint mi vagyunk, meg kellene egymást értenie . . . Az arcán látom, hogy most sem hisz az őszinteségemben? Jól van, hát ne higgyen! Azonban tegyen nekem egy szívességet . . . Nagy kedvem volna, hogy egy ostobaságot kövessek el . . . Ne kérdeje, hogy miért, hanem legyen a segítségemre . . . Jöjjön velem a Rigóba vacsorázni. Eljön? Külön-szobában leszünk, megiszunk együtt egy üveg Roederert és ha nem találkozik rá módot, hogy megbékítsem magát, akkor meg-érdemlem, hogy Budapest legunalmasabb asszonyának tartson...

Sándor egy kissé elsápadt a kellemes meglepetéstől. Úgy látszik, hogy a régi módszere, a kibőjtölés taktikája megint bevált.

A második fölvonás után megvárta a bárónét az előcsarnokban és kocsiba ült vele.

A Rigó egy előkelő, de amellet meg lehetőszen rossz hírű vendéglő volt. Mikor ketten beléptek a villamosfényben ragyogó kapubejáraton, egy gyalogos pár haladt el mellettük az utcán. Klotild volt, aki Székely és a tanár hűgának társaságában a hangversenyből ment haza. Sándor nem vett róluk tudomást, hanem sietve követte a hosszú, fehérprémes kabátjában tovasuhanó bárónét.

A Rigó külön szobájában egyébként kellemetlen meglepetés érte. Három fiatal úr és egy vénkisasszony várták őket. Valamennyit Éderné rendelte oda. A kisasszony félig barátnője, félig társalkodónője volt a bárónénak, afféle jónevű, koldus-szegény élődi, aki különféle szolgálatokat végzett Éderné személye körül és alkalomadtán a vak és süket erényör tisztét is ellátta. Mert a szép báróné egészben véve bámulatos könnyedséggel szökdeit át a társadalmi korlátokon, bizonyos végső határokon azonban sohasem ment túl, legalább a nyilvánosság szeme előtt nem. A fiatal urak az imádók gárdájához tartoztak. Megjegyzendő egyébként, hogy ebben a gárdában csak igen fiatal urak maradtak meg hosszabb ideig. Afféle szerényebb igényű legények, akiket egy kedvetlen, vagy egy humorosan anyai gesztussal rögtön el lehetett távolítani, ha alkalmatlan közelségbe találtak furakodni. Ők valamennyien önzetlen jó fiúk voltak, egyébként egy-egy valószínűtlen véletlenre számítván, úgy leselkedtek a báróné körül, mint a konstantinápolyi kutyák a mészárszék előtt, egyelőre pedig megelégedtek azzal, hogy naivabb emberek szemében kompromittálhatják a szép asszonyt.

Az ifjak savanyú ábrázattal köszöntötték Sándort. A báróné olyan formában hívta meg őket, hogy egyikük sem tudott a többiről. Az attasé pedig alig bírta leplezni haragját. A szép asszony játszott vele és ő lépre ment neki, akár ezek a tacsók.

V.

Hetek multán a következő bizalmas párbeszéd folyt le Klotild és Székely tanár között:

— Ön azt mondja, hogy nagyon jól érzi magát, édes barát-

nőm, amellet szemmel láthatóan fogy. Ön mosolyog és a szemé ki van sírva. Ön tavaszi szövetsmínákat válogat, amellet a halálra gondol. Ez nem okos és nem is egészen becsületes dolog. Az embernek kötelességei vannak önmagával és másokkal szemben és ön jól lenné, ha kötelességeire gondolna.

Klotildon, aki a kis szobájában ülve tényleg azzal foglalkozott, hogy ruhamintákat nézegetett, egyszerre nagy gyöngeség vett erőt. Ölébe ejtette a papirra ragasztott tarka szövetsdarabokat és kétségbeesetten tekintett Székelyre.

Az pedig nyugodtan és szelid hangon folytatta a korholást.

— Ön tudja, hogy a múltja meghalt. Legyen hát annyi ereje, hogy végleg hátat is fordítson a holttestnek és mentsen meg az életéből annyit, amennyi még megmenthető.

Klotild egy erőtlensémozdulatot tett a kezével.

— Mit tegyek? — kérdezte.

A doktor kissé habozott a válasszal, de azután kimondotta, egyszerűen és becsületesen:

— En az ön helyében feleségül mennék Székely tanárhoz. Jól tudja, hogy ez csak öntől függ.

Az asszony régóta várt már ilyenféle vallomást. Most mégis megrémült és elszomorodott a tanár szavaitól. Székely pedig, mint aki jól meggondolta a maga dolgát, tovább fűzte a szót.

— Tudom, hogy mi járt most a fejében! Ön azt gondolja magában: Hiszen nem szeretem! — Ez azonban nem akadály. Megnyugtatom azzal, hogy én sem szeretem a szó regényírói értelmében. Akarja tudni, hogy mit érzek maga iránt? Elmondom, ha nem is érdekli tulságosan. Igen nagy, mély és meleg apai gyöngédséget érzek. Amellet valami nagy, mondhatnám művészi gyönyörűségem telik az ön finom, kecses és tiszta lényében. Szeretnék sokat, lehetően mindig a társaságában lenni, szeretnék az ön bizalmas barátja lenni, szeretnék önről gondoskodni, és szeretném önt egy kissé kényeztetni, oltalmazni és vezetni. Ennyi az egész. Azt is megmondom, hogy ön mit érez irántam. Egy kis rokonszenvet, amely némileg hasonlít a gyermeki szeretethez. Az én társaságom a biztosság és a nyugalom érzését kelti föl önben és ön ezért kedveli a társaságomat. Tudom, hogy mit gondol most. „Elég ennyi a házassághoz?” Válaszolok a néma kérdésére. Szerintem ennyi éppen elég ahhoz a szövetséghez, amelyet én képzelek. Lássá, én közel járok az ötven esztendőhöz. Egész eddigi életem munkában telt el. Mindig a más emberek nyomorúságával voltam elfoglalva és

magammal nem igen értem rá törődni. Szeretnék most már magamnak is élni egypár esztendőt. Fölhagyok orvosi gyakorlatommal, lakóhelyemet áteszem valahová a főváros környékére és azzal foglalkozom, amihez kedvem van. Egy kis művészet, egy kis irodalom, két-három jóra való ember barátsága és gyakori utazások. Ez az, amire vágyódom. Mindezt azonban csak egy okos és melegszívű asszony segítségével valósíthatom meg. Láthatja, hogy józan vagyok, sőt egy kissé számító is. Úgy hiszem, hogyha ön is ilyen szemmel nézi mostani helyzetét, akkor elfogadja a kezét, amelyet ön felé nyújtok. Nem valami szép kacsó, de erős, meleg és becsületes.

— De hiszen az lehetetlen! — szólt Klotild. — Jól tudja, hogy lehetetlen és azt is tudja, hogy miért azt!

A tanár vállat vont.

— Tudom, hogy miféle akadályokra gondol ön. De nekem arra vonatkozóan megvan a magam különvéleménye. A nőkről is van különvéleményem. Huszonöt esztendő óta nőorvos vagyok, ennyi idő alatt megtanultam, hogy a nőben is az embert lássam. A nőket jó és rossz emberekre osztom. A rosszak sem gonoszak, hanem vagy betegek, vagy ostobák, vagy csak boldogtalanok. Ön jó ember, édes Klotild, körülbelül a legjobb, akit ismerek. Ismerek nőket, akik soha, talán még álmukban sem vétettek az ellen, amit a női tisztességnek szokás nevezni. Ezeknek sorában vannak oly jellemtelen teremtések, akiket a világ minden gazdagságáért sem tennék feleségemmé. Önre vak bizalommal ruháznám az én becsületes nevemet, mert tudom, hogy feleségnek született, a szó legjobb értelmében annak és azt is tudom, hogy ön példás felesége lenne mindenkinek, akinek hűséget fogad. Beszéljünk őszintén, Klotild! Ha a feleségemmé lesz, akkor egy gonosz emléket hoz magával a házasságba. Ezzel szemben én is hozok valamit: az én ötven esztendőmet. Az ön emléket meg lehet gyógyítani, akár a betegséget. Az én ötven esztendőmet, sajnos, nem lehet meggyógyítani. Ön attól fél, hogy az az ember, Arady — igazán nem látom be, hogy miért ne ejtsem ki a nevét? — ellenséges árnyékként fog kettőnk között állani. Biztosítom és elvállalom érte a felelősséget, hogy a félelme alaptalan. Egy-két esztendő múlva maga Arady be fogja látni, hogy hármunk közül egyedül ő a vesztes. Ebben bizonyos vagyok.

Székely fölkelte e szavak után.

— Nem akarom, hogy válaszoljon nekem. Gondolkozzék

azon, amit mondtam. Nem fogom a dolgot többet szóba hozni. Ha azt akarja, hogy megint beszéljünk róla, akkor önnek kell kezdenie. Lesz rá gondom, hogy mindig a kezeügyében legyek...

*

Egy hét sem múlt el a beszélgetés után, midőn Arady Sándor a következő levelet kapta:

Kedves Sándor!

Egy, a jövőmre nézve nagyfontosságú lépésemről kell önt értesítenem. Régi barátom, Székely tanár, megkérte a kezemet. Úgy határoztam, hogy elfogadom ajánlatát. Azt akarom, hogy ön legyen az első, aki erről értesül. Szívéből köszönti

Klotild.

Midőn a fiatal asszony papírra vetette e sorokat, maga Székely még mit sem tudott elhatározásáról. Klotild tulajdonképpen nem is határozott még véglegesen. Ez csak afféle ártatlan asszonyi furfang volt, egy utolsó, erőtlen és kétségbeesett kísérlet, hogy visszahódítsa magának szerelmesét. Hogy mi lesz azután, ha nem válik be kísérlete, arra egyelőre még gondolni sem mert.

A kísérlet nem vált be. Sándor egy órával később már megjelent az asszonynál, kifogástalan szabású kabátban, fehér-kesztyűsen. Meglátszott rajta, hogy meg van hatva egy kissé és hogy némileg szégyenli is magát, egyébként azonban csak úgy sugárzott szeméből az öröm. Volt azonban annyi jóízlése, hogy a mélabús önzetlenség álarca alá rejtse örömét.

Hódolattal kezét csókolt Klotildnak és megindultan monddta:

— Ha valaki megérdemli, hogy boldog legyen, akkor maga megérdemli, édes Klotild...

Klotild is volt annyira asszony, hogy mosolyogva megtudta szorítani a barátja kezét. Azután zavart arccal banalitásokat beszéltek. Majd elhallgattak mind a ketten. Sándor egyszerűen elkomolyodott.

— Szóba kell hoznom még egy dolgot, — mondta lovagias zavarában hebegve. — Vannak leveleim... Ha akarja, megsemmisíthetem azokat... Ha azonban jobban megnyugtatta magát, akkor még ma visszahozom valamennyit...

Klotild fölemelte fejét és nyiltan a szemébe tekintett.

— A leveleket ne hozza vissza — mondta. — Tegyen velük amit jónak lát... De most már nekem is szóba kell hoznom egy dolgot. Székely mindenről tud, ami köztünk történt...

Sándor föl pattant a székről.

— Mindent tud? Székely — ?

Klotild nyugodtan bólintott a fejével.

— Természetesen. Ön nem hiszi rólam, hogy egy hazugság árán leszek a nejevé?

Az attasé nem igen tudott erre mit mondani. Ő ezt a dolgot érthetetlennek és szokatlannak találta. Ilyesmit nem szokás elmondani. Sohasem hallotta még, hogy egy úriasszony ilyesmit bevallott volna...

Klotild tovább beszélt.

— Ezek után természetesen fogja találni, ha arra kérem, intézze úgy a dolgát, hogy ne találkozzunk a közeljövőben... Ön majd fog erre ürügyet találni... Én hamarosan meg fogok esküdni, azután elhagyjuk Budapestet...

Az asszony fölkelte helyéről és kezét nyújtott Sándornak.

— Isten áldja meg, Sándor!

A fiatalember bánatos arccal kezét csókolt neki.

— Legyen boldog, Klotild!

Kissé kedvetlenül ment haza. Úgy találta, hogy neki különös, szinte megalázó szerep jutott. Azzal az elhatározással jött Klotildhoz, hogy lovagias, nagylelkű és gyöngéd lesz a boldogtalan asszonnyal szemben. Itt azonban nem kértek sem a lovagiasságból, sem a nagylelkű gyöngédségből. Sőt Klotild nem is látszott éppen boldogtalanak.

Székely tanár estefelé meglátogatta barátnőjét. Klotild bevezette a hálósobájába, ott az ablakhoz lépett vele és így szólt hozzá:

— Én elfogadom ajánlatát. És ígérem, hogy engedelmes, hűséges, hálás felesége leszek. Kérem, vezessen el innen, védjen meg önmagam ellen, gondolkozzék helyettem, gyógyítson meg és bánják jól velem.

A kis ember nem válaszolt, hanem meghatottan végigsimította Klotild tiszta homlokán. Ez a gyöngéd érintés olyan hatással volt az asszonyra, hogy egyszerre gyermekes gyöngédséggel Székely vállára hajtotta fejét.

Nagyon sokáig maradtak így. A tanár később kissé megborzongott, midőn valami meleget érzett a nyakán. Klotild sírt.

A szobaleány belépett, hogy meggyújtsa a lámpákat.

— Juci vagy Klári, — mondta Székely, — nem kaphatnánk egy csésze teát?

Klotild furcsának találta, hogy a tanár ma sem tudja még a szobaleány nevét és önkéntelenül is elmosolyodott egy kisé.

Ez volt az eljegyzésük.

Másnap a tanár azzal a vallomással lepte meg Klotildot, hogy a ház, „valahol Budapest környékén“, ahová esküvőjük után elvonulni fognak, jó ideje megvan már és az ő telekkönyvi tulajdona. Egyik szomszédos városka határában fekszik, nagy kert közepén. Székely eddigelé nem említette még ezt a házat, pedig két hónappal ezelőtt vette. Most már bevallotta azt is, hogy Klotild számára szerezte. A fiatalasszony csodálkozva tapasztalta, hogy a tanár milyen biztos kézzel intézi az ő sorsát. Ez a tapasztalás azonban nem bántotta a hiúságát, inkább jól esett neki.

Eljegyzésük első ideje nem a szerelem, hanem a bútoripar jegyében telt el. Hosszu és alapos tanácskozásokat folytattak jövőendő lakásuk berendezése dolgában és Székely valósággal elárastotta Klotildot árjegyzékekkel és tervrajzokkal. A fiatalasszony egyszerre azon vette észre magát, hogy száz kommissió szakadt a nyakába. Asztalosokkal alkudozik, lámparaktárakban kutat és ha Székely alkonyatkor bekopogtat hozzá, diadalmas arccal lobogtat feléje valami sikerült kárpitmintát. Ez a foglalkozás egyébként nagyon az inyére való volt, mint minden igazi asszonynak.

VI.

Arady Sándor abban az időben betegeskedni kezdett. A szívét fájlalta megint. Egyízben már érezte ezt a fájdalmat, amelyet egy keletkező szívbaj szímtomájának tartott. Akkor is mélységes levertség és unottság kísérte a bajt.

Az orvos, akit elhívatott, ezúttal sem talált semmi hibát a szervezetében. Azt mondta, egy kis ideges kimerültség az egész. Porokat rendelt neki, amelyeket azonban Sándor nem akart beszedni.

Egy hétig otthon maradt. Nem volt kedve dolgozni, bár kimondhatatlanul unta magát és nem akart embereket látni, bár rettenetesen elhagyottnak érezte magát. Szakadatlanul sötét gondolataival viaskodott. Úgy találta, hogy a jövője reménytelen és az élete céltalan. Miként a hipokondrikus emberek általában, ő is kétféle életet élt. Ha egészséges volt, akkor telve volt ön-

bizalommal, színes reményekkel, kíméletlen harci vággyal. A betegség lehellete azonban elég erős volt arra, hogy hirtelen derékon törje egész életkedvét. Ilyenkor az élete hasonlatos volt a palotához, amelyet tűzvész pusztított ki. Ami tegnap még ragyogó pompa volt, az ma már üszök, pernye, értéktelen szemét. A palota ura maga koldusszegényen és reménytelenül dide-reg a kormos falak között és egy kis emberi részvét után epekedik.

Az elmúlt esztendőben is volt ilyenféle hipokondrikus rohama. Akkor azonban Klotild volt az oldalán. Bizonyos, hogy soha még önmagával meghasonlott férfinak nem volt jobb társa, mint akkor neki. Az asszony csupa szerény áldozatkésztség, csupa meleg gyöngédség volt. Amellett boldog és büszke volt, hogy hasznára lehet Sándornak. Mint afféle minden ízében nőies nő, aki születésétől fogva félig irgalmas nővér, félig kis anya, meg tudta érteni és gyógyítani a képzelt szenvedést is.

Mostani szomorú magányában Sándornak eszébe jutottak Klotild levelei. Az asszony két esztendő óta sokat írt neki és ő ezeket a halványkék lapokat, futólagos elolvasás után, egy régi, faragott tölgyfaládba szokta dobni. Most előkereste és keltük szerint rendezte őket. Apró-cseprő emlékek is voltak a ládában, egy fantasztikus és titokzatos kultusz tárgyai, amelyekkel a szerelmes asszony babonája állandó és közvetlen összeköttetést akar teremteni a maga és szerelmese érzékei között.

Sándor most újból végigolvasta az összes leveleket. És a messziségből egyszerre meg tudta mérni Klotild szerelmének egész nagyságát. Minő hangon beszélt hozzá az az asszony? A koldusleány beszél így a királyfihoz. A rabnő, álmainak istenéhez. Az asszony boldog, szenvedélyes és föltétlen meghódolásában rejlő tűz szinte félelmetes volt. A szerelme tulajdonképpen csak a leveleiben nyilatkozott meg egész leplezetlen nyíltságában és erejében. Ha szemtől-szembe állottak egymással, akkor mindig valami szemérmes és fájdalmas tartózkodás bénította meg Klotildot. A leveleiben azonban egészen megismertette és odaadta magát. E levelekben — melyeknek megírásában különös, nagy gyönyörűsége telhetett — csodálatosan merész és költői lendületet vett az egyébként oly jelentéktelen és szerény asszony szerelme. Minden levelének egy volt a refrénje: Hálát adok Istenemnek, hogy megteremtett, mert én vagyok a világ legboldogabb, én vagyok a világ egyetlen boldog asszonya.

Sándor valamikor elnézően mosolyogva, olykor kissé unot-

tan is futotta át a végtelen hosszú írásokat. Most azonban nem tudott betelni az olvasásával és valósággal megmámorosodott tőlük. Növekedő tisztelettel és csodálattal szemlélte Klotildot, akinek értékét és szépségét valami különös és érthetetlen félreértés következtében, csak most ismerte föl.

A feje, a szíve, a vére megint telisteli volt Klotilddal. A lakásának minden zuga megtelt vele. Abban a karosszékből szokott ülni, miközben keresztbe vetett lábait a kandalló rácsára tette . . . Annak az órának a zengő ütését szerette hallgatni . . . Ennek a képnek túlmodern rajzát nevette meg egyízben. Egyszer — az még a barátságuk elején történt — ijedten lapult meg a fekete bőrkereveten, mialatt odakünn haragosan szólott a csengettyű . . . Olyasmit képzelt, hogy a bátyja jön érte, boszút lihegve . . . Pedig csak a levélhordó volt . . . Sándor oly boldog volt, mintha megtalálta volna Attila kincsét, midőn egy nap egy teknősbéka-hajtút halászott ki a karosszék párnája alól. Klotild hajtúje. És a szeme megnedvesedett a meghatottságtól, mikor a hálószaoba ablakán egy gyémánttal belekarmolt szót fedezett fel: Te!

Most már tisztában volt két dologgal. Az egyik az, hogy őt soha senki sem szerette, csak az egy Klotild. A másik az, hogy ő egész életében mindig, mindig egyedül érezte magát, csak akkor nem, ha Klotild volt mellette . . .

Újból és újból elolvasta a leveleket. Éjnek idején is fölkelt ágyából és világot gyújtott, hogy megkeressen egy-egy, Klotildra nézve kiválóan jellemző mondatot, amelynek szavai elvesztek emlékéből. Közben pedig rettenetesen elhagyottnak érezte magát. Az a szomorú érzése támadt, hogy ő most már egész életén át egy halott emlékei között fog élni. A levelek is egy halott levelei. A faragott láda a koporsójuk. Szinte el sem tudta magával hitetni, hogy Klotild él, Budapesten van, eszik, iszik, jár, kel, mint annakelőtte.

Amidőn gyöngélkedése után elsőízben hagyta el a lakását, csak egy gondolata volt: látnia kell Klotildot. Látogatást nem tehetett nála, tehát mintegy véletlenül akart vele találkozni az utcán. Félnapon át járt föl-alá a Körút aszfaltján, akár egy szerelmes iskolásfiú, Klotild azonban nem mutatkozott. Már alkonyodott, amidőn Székelyt látta belépni a jól ismert kapun. A tanár udvarias közömbösséggel emelte meg előtte a kalapját. Sándor ekkor elszégyelte magát és hazament.

Másnap meglátogatta Szepessyt, Klotild bátyját. A sógornő

látható örömmel fogadta és meg is róttá, hogy oly ritkán mutatja magát. Jó ideig fecsegték már a szalónban, Klotildról azonban egyikük sem tett említést. Egyszerre belépett ő. A szomszédszobából jött, kalap nélkül. A legkisebbik unokahúgát, aki még karonülő baba volt, hozta magával. Minden zavar és meglepetés nélkül nyujtotta szabad balkezét a vendég felé. A karján ficáncoló gyermek láthatóan lekötötte egész figyelmét. A gyermekek gügyögő beszédét utánozván, szólt hozzá:

— Köszönj szépen a bácsinak!

A sógornő titokzatos mosollyal fordult Klotildhoz:

— Tudja már Sándor — azt?

Klotild a fejével bólintott:

— Hogyné! Ő volt az első, akinek megmondtam.

— Csodálkozott, úgy-e?

Az eljegyzésről beszéltek.

Sándor nem tudta levenni szemét Klotildról. Telhetetlenül, gyöngéd kegyelettel nézte. A fehér kezén egy behegedt kis karmolást látott, az szinte meghatotta. Az ajka kissé cserepes volt; talán kifújta a szél. Közben egyre várta azt a bizonyos önkéntelen mozdulatot vagy pillantást, amely a multa emlékeztette volna. Az asszony azonban meglepően nyugodt, biztos és derült volt.

Közömbös dolgokról beszélgettek, Klotild aztán azt mondta, hogy uzsonnát ad a gyermekeknek és kis kedvencével a karján, kiment. Neki valóságos szenvedélye volt a gyermekápolás és ha a sógornője házában volt, akkor idejét a gyermekszobában töltötte.

Sándor még tíz percig ott ült a szalónban, mivel azonban Klotild nem jött többé vissza, elbúcsúzott a háziasszonytól és elment. A kapu alatt összetalálkozott Székelylyel, aki éppen a házba lépett. Sándor érezte, hogy fülig elpirul és ez utólag nagyon bosszantotta.

*

Most már nem áltatta magát többet, hanem bevallotta magának, hogy szereti Klotildot. Szereti oly halálosan komoly, nagy, mély és egész lényét betöltő szerelemmel, amelynek lehetőségéről azelőtt sejtelve sem volt. Klotild maga az ő élete. Ha elveszti, akkor vége mindennek. És rögtön tisztában volt azzal is, hogy mindig így szerette. Csakhogy a szerelme észrevétlenül lappangott benne, mint a vér az egészséges ember ereiben. A szerelem mintegy magától értetődött, de azért betöltötte egész

valóját. Tudomást akkor vesz az ember a véréről, amikor elfolyik.

Beismerte azonban, hogy botorul viselkedett Klotilddal szemben. Úgy látszik, a nő megkívánja, hogy a tulajdonosa megvédje benne a tulajdonát. Ő pedig mindig oly biztos volt Klotildban, hogy fölöslegesen tartott minden védekezést.

Hirtelen az az ötlete támadt, hogy legbölcsebben cselekszik, ha elutazik egy időre Budapestről. A dolgok mai állása szerint tartozik ezzel Klotildnak, de önmagának is. Nem nyugtalaníthatja tovább az asszonyt, de nem is alázhatja meg magát előtte.

Az éjjeli vonattal Abbáziába utazott.

A vasúton nem tudott aludni. Mialatt a vonat sisteregve és pöfékelve mászta meg a Karszt lejtőit, ő valósággal megmámorosodott a múlt boldog emlékeitől. Ez a mámor nagyszerű és fájdalmas volt. Jóformán el sem tudta többet hinni, hogy Klotild az övé volt, annyira az övé. A gondolataiban állandóan ott térdepelt az asszony lábai előtt és bocsánatot kért tőle, hogy hűvös közömbösség mögé tudta rejteni ujjongó boldogságát.

Abbáziában kellemetlen meglepetés érte: ott találta Éder bárónét a bécsi naplopókból összetoborzott törzskarával. Sándor most már egyszerűen gyűlöletesnek találta az asszonyt, aki oly léha módon beletolakodott az életébe. Már a szépségében és az eleganciájában sem hitt. Hiszen ez nem is nő, hanem egy furcsán fölcicomázott, keményizmu, fehérfogu, szőkehajú semleges lény. A cinikus önzése, a hóbortja, amellyel bizonyos divatos külsőségek után veti magát, a mániákus mulatni vágyása szinte ijesztővé teszik a különös teremtet.

Kurtán, már szinte gorombán lerázta magáról a kötekedő asszonyt és a nap nagy részét a lovranai úton bolyongva töltötte. A magányban veszedelmes kísérője akadt: Klotild. Tavaly ilyenkor két napig itt voltak és most minden reá emlékeztette Sándort. Talán ennél a fordulónál volt, hogy az egyébként oly szemérmes Klotild hirtelen megrohanta és erővel a szájához tapasztotta ajkát. Most a bájos kaland emléke rohanta meg Sándort. A szeme nedves lett, a lélegzete elállott... A lelke homályából pedig tűzoszlopként egy merész és dacos elhatározás csapott föl. Szó sincs róla, ő nem mond le Klotildról! Honnan is kúszott a lelkébe ez a nevetséges ötlet? Klotild az övé és az is marad örökre! Elmegy érte, elviszi magának. Akár akarja az asszony, akár nem. Elviszi erőszakkal. Ha kell, embert öl érte. Ha kell, meghal vele. De Klotild nem lehet a másé!

Az acélkemény elhatározás átjárta egész valóját. Most már

nem töprenkedett többet, nem szenvedett és nem félt semmitől. A fájdalmas nyomás megenyhült a szíven. Szinte jókedvű lett.

A postára ment és a következő táviratot küldte Klotild címére:

„Beszélnem kell Önnel. Kérem, küldjön értesítést a budapesti lakásomra, mikor kereshetem föl a holnapi nap folyamán?”

Később a parkban összetalálkozott megint a bárónéval

— Nos, gőgös lovag, velünk vacsorázik? — kérdezte Éderné.

— Nem lehet. Az éjjeli vonattal Budapestre kell utaznom.

— Mi dolga ott?

— Megteszem azt, amit régen meg kellett volna már tennem és feleségül veszem azt a nőt, akit szeretek.

Klotild első dolga volt, hogy megmutassa a táviratot vőlegényének.

— Vajjon mit akar tőlem?

Székely megmagyarázta neki.

— Tegnap hirtelen elutazott. Ez azt jelentette, hogy lemond magáról és félreáll az útjából. Ma hirtelen visszajött megint. Ez azt jelenti, hogy nem tud maga nélkül élni.

Klotild megszeppenve nézett a tanár szemébe.

— De hiszen, ő nem szeret — mondta naiv jóhiszeműséggel.

Székely elmosolyodott, de nem válaszolt. Nem akart cinikusnak látszani, különben azt mondhatta volna, hogy az Aradhoz hasonló férfiak szerelme olyan, mint a mesebeli erdei rém. Ha szölongatják, akkor nincs sehol. Ha nem gondolnak vele, akkor váratlanul megjelenik, óriássá növekedvén.

— Beszéljek vele? — kérdezte az asszony.

— Azt hiszem, ezt nem tagadhatja meg tőle — vélekedett a tanár.

Több szó nem is esett köztük erről a dologról. Székely kissé szófukarnak látszott az este és akkor derült csak föl, mikor Klotild az ebédlőjük berendezéséről kezdett beszélni.

*

Délután négy órakor Sándor benyitott Klotildhoz. Kissé sápadt volt és zavartnak látszott, bár mosolyogni próbált. Az asszony néma intésére leült és beszélni kezdett. Így szólt:

— Én napok óta készülök már arra, amit mondani akarok... De amint most beléptem ebbe a szobába, már tisztában voltam vele, hogy az előre betanult beszédem kárba veszett...

Legjobb volna, ha kinyithatnám a mellemet és megmutathatnám magának a szívemet... Klotild, én nagyon beteg vagyok! Eddig nem tudtam, hogy mi a szenvedés... Most reám jött az élet nagy fájdalma. Kérem, legyen irgalmas és elnéző, értsen meg és legyen a segítségemre, hogy megértessem magamat!

Klotild mozdulatlanul ült vele szemben. Mikor Sándor oly meggyőző hangsúlyozással beszélt a szenvedéseiről, könnycsepp jelent meg a szemében. Ez a könnycsepp olyan hatással volt a fiatalúrra, hogy egyszerre neki is nedves lett a pillája. Elfojtott hangon folytatta:

— Én botorul, kegyetlenül és háládatlanul viselkedtem önnel szemben. Azt tudom. Elvesztettem a jogot, hogy még egyszer az útjába álljak. Azt is tudom. Mégis el kellett jönnöm, hogy megmondjam önnek az igazságot.

Az igazság az, hogy ön nélkül nincs élet. Én semmit sem hiszek és senkiben nem bízom, önmagamban sem. Tartalmat ön adhat csak az életemnek, mert ön a jóság, a tisztaság, az ideál. Ha önt elveszítem, akkor örök és reménytelen sötétség vesz körül. Összetett kezekkel, magamat porig alázva, kérem, térjen vissza hozzám, Klotild! Ez nem szerelem, hanem több annál, vagy más egyéb: egy kétségbeesett ember imádsága...

Sándor térdre vetette magát a szőnyegen és átkarolta Klotildot a székkal együtt, amelyen ült. Az asszony szíve tele volt félelemmel és szánakozással. Az utóbbi érzése erőt vett a félelmén és halkán mondta:

— Édes barátom, miért izgatja föl magát ennyire?

Ez a banális mondása meglepte Sándort, akinek lelkében úgy zúgtak a nagy érzések, mint a harangkongás és az orgona-szó fenséges hangja. Szinte elkeseredetten szorította magához Klotildot.

— Az Istenre kérlek, Klotild, értsd meg! Te nem tudod, ki vagyok... Eddig magam sem tudtam... Most azonban megismertem magamat és te is meg fogsz ismerni... A szerelem szőlőhöz, az ifjúság, a boldogság... Ha nem hallgatsz reám, akkor tönkreteszed mindkettőnk életét... Te az én tulajdonom vagy... Nem eresztelek ki többet karjaimból...

Klotild egy mozdulatot tett, hogy kiszabadítsa magát az ölelésből. Ez azonban nem sikerült neki. Ekkor aztán mondott valamit, aminek hallatára Sándor egyszerre szabadon bocsátotta. Nem is szavainak értelme, inkább a hangsúlyozásuk volt rá ilyen hatással. Józanul, türelmetlenül, kissé szárazon, inkább bosszankodva, mint szenvedélyesen mondta:

— Ugyan — eressen, kérem!

Lángoló arccal a tükörhöz lépett és ösztönszerűen megigazította a haját. Sándor ott állott mögötte, összekulcsolva remegő ujjait és szinte megrettenve nézte. Ki ez a nő? Klotild? Az a különös és lesújtó ötlete támadt, hogy ő egy szörnyű és fantasztikus tévedés áldozata. Az igazi Klotild régen meghalt vagy elbújdosott és most egy idegen asszony bitorolja annak külső alakját.

És ebben némileg igaza is volt. Klotild nem volt már az az asszony, aki néhány hónappal ezelőtt. Lágú és könnyen mintázható egyénisége mindig annak vonásait viselte, aki rajta tartotta modelláló kezét. Néhány hónappal ezelőtt még egészen Sándor művésziesen színes és érzékies lelkének kreatúrája volt. Újabban azonban nagy befolyást, nagyobb, mint maga is hitte, nyert reá Székely kemény, nyugodt, józan és becsületes akaratereje.

Sándor még egy kísérletet tett.

— Klotild, — mondotta, — én tudom, hogy maga lekötötte magát Székelynek... Ennek is én vagyok az oka! De egy dacosan kimondott szó kedvéért nem teheti tönkre az életünket...

Nem folytathatta azonban, mert kívül megszólalt az előszoba csengetyűje. Hazajött Klotild édesanyja. Az öregasszony természetesen nem volt beavatva leányának szívbeli ügyeibe, valamit azonban mégis sejtett és mostanában minden rokonszenvével Székely tanár pártján állott. Egy ijedt pillantást vetett Sándorra és Klotildra, azután letelepedett a szalónban. Ösztönszerűen megérezte, hogy az ő jelenléte hatalmas segítsége Klotildnak.

Sándor néhány percre még ott ült, azután elbúcsúzott a nőktől. Az előszobában fogva tartotta Klotild kezét. Valamit akart még kérdezni, de nem jött ki szó a torkán. Az asszony végül megsajnálta.

— Sándor, majd írok magának... Talán holnap... Igen, holnap írok!

A tanár az este tíz perccel korábban érkezett, mint máskor. Egy pillantást vetett csak Klotild arcára és már tudta, hogy itt minden rendben van. Egy szóval sem emlékezett meg Arady látogatásáról és szándékos hallgatása Klotild ajkát is lezárta.

Jó ideig hallgatagon ültek egymás mellett. Az asszony aztán egy ösztönszerű és heves mozdulattal egyszerre Székely vállára hajtotta fejét. Úgy találta, hogy ezen az erős válon jól

esik a pihenés. A tanár ekkor nekibátorodott és kérdezett valamit. Halk, a megindultságtól kissé remegő hangon kérdezte:

— Mit gondol, édes Klotild, mikor tartzuk meg az esküvőnket?

— Amilyen gyorsan csak lehet, — válaszolt Klotild.

— Megtettem az összes szükséges előkészületeket. Minden dolgunk rendben van. A diszpenzációkat is megszereztem. Akár holnap, vagy holnapután is elmehetünk az anyakönyvvezetőhöz...

Klotild hirtelen fölemelte a fejét és maga elé nézett.

— De a lakásunk még nem kész...

— Nem baj! Ha megesküdünk, elviszem magát utazni. Mire visszajövünk, az édesanyja felügyelete alatt rendbe jön minden...

Klotild hirtelen fölemelkedett.

— Holnapután! — mondta.

— Holnapután, — hagyta rá a tanár.

Másnap Sándor hiába várta Klotild levelét. Pedig hogy várt! Egyebet se tett, csak várt.

Harmadnapra megjött a levél. Sándor jó ideig nem merte fölbontani. Végül abban állapodott meg, hogy a levél csak kedvező hírt hozhat neki. Klotild habozása a legrosszabb esetben is azt bizonyítja, hogy küzködik magában. És egy asszony, aki küzködik...

A levél így szólt:

Kedves barátom!

Értesítem, hogy ma délelőtt tizenegykor megesküdtem Székellyel és hogy a déli vonattal külföldre utaztam urammal. Köszönti: *Klotild.*

Arady Sándor összegyűrte kezében a levelet és hosszában elvágódott a szobája padlóján. Esés közben beleütötte fejét egy szék sarkába.

A legénye ágyba fektette, Sándor azonban megtiltotta neki, hogy orvost hívasson. Másnap reggelig mozdulatlanul és álom nélkül feküdt ágyában. Mindig a mennyezet cirádáit nézte. A szíve alig vert, a keze-lába jéghideg volt. Olykor összeszedte minden energiáját és keresett valamit, amire érdemes volna gondolnia. De nem talált semmit. Csak egy gondolat vonzotta némileg: a megsemmisülés gondolata. Meghalni jó lesz. De ami addig van, az százszorta rosszabb a halálnál.

VII.

A kötelességtudásnak valami homályos és bágyadt érzése tartotta vissza attól, hogy rögtönösen végezzen magával. Holmi leveleket és emlékeket kellene még előbb megsemmisítenie és egy-két dolgát kellene rendbehoznia. Tudta ugyan, hogy ez babona, de azért mégis undorodott a gondolattól, hogy hideg szívű és tisztátalan kezű emberek turkáljanak majdan életének dokumentumai között. Ha már meghal, véglegesen és mindenestül akar meghalni. Mint azok a keleti zsarnokok, akik máglyát építettek maguknak a kincseikből és az asszonyaik testéből.

Egyelőre azonban nem volt annyi lelki ereje, hogy kinyissa a leveles ládáját és hogy hivatalos emberekkel beszéljen.

Egy hetet töltött el így, télenül, fásultan, remény és vágy nélkül, mintha már az elmúlás előcsarnokában várakoznék. A leveleit nem bontotta fel és látogatókat sem fogadott. Eder báróné, aki megint a fővárosban volt és akit módfelett izgatott udvariójának hideg viselkedése, egy nap meg akarta látogatni. Sándor azonban őt sem bocsátotta be. Mit akar tőle az az asszony, akire csak émelyítő ellenszenvvel tudott gondolni?

Egy héttel Klotild esküvője után annyira megemberelte magát, hogy végrendeletet akart csinálni. Felöltözött és inasának nagy csodálkozására elhagyta a lakását. A közjegyzőt, akit fölkeresett, nem találta otthon és ekkor lement a Dunaparra sétálni. Lassú léptekkel ment, egyre attól remegve, hogy valami ismerőssel találkozhatnék. A verőfény vakítóan ragyogott, ő mégis szürkének látta a világot, mintha mocskos üvegharang borulna a Duna fölé.

Egy óra múlva hazakíváncozott megint. Mikor fölment a homályos lépcsőn, egy nő jött vele szemben. Fiatal, szegényesen öltözött leány volt. Elhaladtak egymás mellett és Sándor már az előszobájában volt, mikor tudatára ébredt annak, hogy valami édes, meleg izgalom hevíti a szívét. A fiatal leány, akivel a lépcsőn találkozott, Klotildra emlékeztette . . .

A szobájába lépett s ekkor megszólalt odakünn az előszoba csengetyűje. Röviden, félénken, szakasztott úgy, ahogyan Klotild szokott csöngetni. Azután az inas feleselő hangja hallatszott.

— Nem lehet, ha mondom! Nem fogad senkit!

Sándor sietve kinyitotta az előszoba ajtaját. Nem tévedett, valóban az a fiatal leány állott künn.

— Engem keres? Jöjjön be, kérem . . .

Nesztelen léptekkel, alázatosan lehajtott fejjel lépett be. Tizennyolc, legfőljebb húszesztendős leány lehetett. A ruhája eléggé elárulta, hogy szegény és hogy vidékről jött. Egy pillantás meggyőzhette Sándort, hogy semmiképpen nem hasonlít Klotildhoz. Szénfekete haja van és sötétkék szeme, amely az első pillanatban ugyancsak feketét mutat. Amellett valamivel nagyobb és erősebb is, mint Klotild. És mégis van benne valami, ami Klotildot juttatja eszébe. A mozdulatai. És talán a modora is. Ugyanaz a finom, kecses lágság, ugyanaz a habozó, félénk nőiesség.

Még meg sem szólalt és Sándor már is a szívébe fogadta a csinos és kissé ügyefogyottnak látszó gyermeket. Tudta, hogy az kérni fog tőle valamit és azt is tudta, hogy ő nem fog tőle megtagadni semmit.

— Üljön le és mondja el, mi hozta ide.

A leány elmondta, hogy Arady szülőfalujából való. Tehát földikéje. A neve Kovács Ilona. Az édesapja írnok volt, — Kovács Bertalan, — talán tetszett ismerni? Félesztendővel ezelőtt meghalt és háromszáz koronát hagyott a leányára. Valaki, akinek személyes köze volt Kovács Ilonához, — egy Huszár nevű ügyvéd, — talán tetszik ismerni? — megmagyarázta a leánynak, hogy kenyérkereset után kell néznie és hogy Budapesten könnyűszerrel juthat majd munkához. Levonva örökségéből bizonyos levonandókat, fölküldte Budapestre, ahol Kovács Ilona szállást talált egy Hászné nevű zsidóasszonynál, — talán tetszik ismerni? Úgy látszik, Budapesten be vannak már töltve az összes állások, mert Kovács Ilona nem tudott keresethez jutni. Igaz, hogy egy kis főzésen és varráson kívül nem is igen értett semmihez. Cselédnek ugyan elmehetett volna, de Ilona nem felejtette el, hogy édesapja írnok volt és nem tudott szabadulni bizonyos arisztokratikus előítéletektől . . . A pénzecskéje időközben elfogyott. Egy hónap óta már a szállását sem tudta megfizetni. Hászné derék asszonyság volt, magánál is tartotta Ilonát egy jobb jövő reményében, de enni nem igen adhatott neki a maga szegénységéből. És így Kovács Ilona négy hét óta abból a mindennapi bögre kávéból élt, amit egy jólelkű szomszédasszony hitelezett neki . . . Nagy nyomorúságában fölkereste Arady urat, — akit makacsul méltóságos úrnak szólított — hátha ő, mint földije, kenyérkeresethez juttatná . . .

Amikor ennyire jutott elbeszélésében, a zokogás már elfojtotta a hangját.

Sándor néhány kérdést intézett a leányhoz. Megtudta, hogy annak semmiféle élő rokona nincs és hogy Budapesten senkit sem ismer a szállásadói kívül. A szép gyermek némi tájszólással beszélt, félénk és panaszosan vontatott hangon. Egyszerű, jóságos és némileg ügyefogyott leány benyomását tette. Teljes elhagyatottsága részvételt töltötte el Aradyt, de azért kellemesen is érintette.

Mindenekelőtt pénzt adott neki, hogy kifizethesse adósságait Hászné asszonynál. Meghagyta neki, hogy keresse fel harmadnapra újból és megígérte neki, hogy addig is gondolkozni fog, mit tehetne érdekében.

Kovács Ilona könnyek közt mosolygott. A mosolya széppé és verőfényessé tette egész arcát. Hirtelen megragadta Sándor kezét, megcsókolta és kisietett a szobából. Ebben a csókban benne volt a fogadalma, hogy leteszi sorsát Sándor kezébe.

Sándor még jó ideig érezte kezén a fiatal leány ajkának melegét. Ez a jóleső melegség lassankint általszívárgott egész testén és édesen megdobbantotta szívét. Maga is elcsodálkozott a különös változáson, mely rajta végbement. Hogyan is tehetett reá ilyen mély benyomást a jelentéktelen és hétköznapi kis kaland?

A dolog magyarázata egyszerű volt. Ő olyanformán járt, mint a magános rab, akit kis egerke látogat meg tömlöcében. Rettenetes elhagyottsága véget ért és börtönének hideg homályába beköltözött az élet szimbóluma. Úgy érezte, életkérdés reá nézve, hogy magához szoktassa a kis egeret. Ha lesz valakije, akivel gyöngédségét éreztetheti, akkor lesz miért élnie. Egész lelke most egyetlen nyitott seb volt, mely fájdalmasan áhítozott a szeretet meleg balzsama után. A szeretet megjelent előtte, egy bájos, ügyefogyott gyermekleány képében. A gondolat, hogy a leány életének legkritikusabb pillanatában lépett eléje, szinte babonássá tette és hálával töltötte el a sors iránt. Most már nem gondolt többet a halálra.

Ebéd után elment hazulról és nagy sétát tett a budai hegyekben. Midőn késő délután visszatért, nagy meglepetésére ott találta Kovács Ilonát a háza előtt. A szemben levő gyalogjárón állott és láthatóan az ő lakásának ablakaira figyelt.

— Mit csinál itt, kis leány? — kérdezte melléje lépve.

Ilona arca vérvörös lett, mint a tilos dologban tetten ért

gyermeké. Hebegve bevallotta, hogy neki tulajdonképpen nincs is nappali lakása. Ő csak afféle ágyrajáró Hásznénál. Nem tud magával mit kezdeni és mivel különben is mindegy, hol tölti el idejét, tehát dél óta itt lebzelt az utcán. Úgy tett, mint a gazdátlan kis eb, fölkereste a házat, ahol egyszer egy csontocskát dobtak neki. Most azonban haza fog menni, mert ilyenkor már elfoglalhatja helyét a szállásán . . . S azzal sietve el is ment.

Sándor is fölment a lakására. Ott egyszerre banni kezdte, hogy szó nélkül útjára eresztette a leányt. A gyermek, akire ő oly végtelen, meghatott gyöngédséggel gondol, most egyedül búsul valami mocskos konyhazugban, idegen, durva emberek között. Ennek igazán nincs semmi értelme. Szerencsére emlékében tartotta Hászné lakásának címét. Kocsit hozatott és odahajtatott. Meg fogja nézni Ilona szállását. Meg fog róla győződni, hogy tisztességes asszony-e Hászné.

Hásznét megtalálta a külső Ferencváros egyik nagyon mocskos házának udvari lakásában. Az asszonyság a konyhában álló mosóteknő fölé hajolva dolgozott, közbe förtelmes németiséggel veszekedett valami láthatatlan ellenségével, aki rekedt basszus-hangon válaszolt neki egy zöld függöny mögül. Arady megjelelése egy cseppet sem feszélyezte, látogatását határozott bizalmatlansággal fogadta.

— Itt nem lakik semmiféle leány, — mondta. — Három gázgyári munkásom van, de Kovács Ilonkát nem ismerem. Én tisztességes asszony vagyok . . .

E szavaknál egy korhelyképű, fekete ember lépett ki a függöny mögül. Dagadt piláju szemével ellenségesen mérte végig a látogatót. Sándor ekkor egy kis bankjegyet tett le az asztal szélére. Ez a néma argumentum nagy hatással volt a fekete emberre.

— Azt a leányt, aki a múlt héten itt lakott, nem hívták azt Ilonának? — kérdezte az asszonytól.

Hászné azonban úgy emlékezett, hogy az inkább Matild volt . . . Ennél többet nem is lehetett belőlük kivenni. Sándor elkedvetlenedve hajtatott haza. Bizonyosra vette, hogy az ő kis barátnőjének oka van rá, hogy eltílik előtte a lakását.

*

Másnap délután beállított hozzá a fiatal leány. Szakasztott olyan arccal jött, mint aminővel tegnapelőtt távozott: alázatosan, mosolyogva és meghatottan. Az ő naiv és kedvesen fontoskodó

modorában elmondta, hogy mit csinált a rábízott pénzzel. Kifizette minden adósságát, cipőcskét vett magának, meg egy pár olcsó kesztyűt. Még maradt is tizenkét forintja, amiből, az ő számítása szerint, két hétig meg tud élni.

Sándor szórakozottan hallgatta. Majd így szólt hozzá:

— Tudja-e, hogy tegnap este ott jártam Hásznénál?

— Ó! De hisz én már nem lakom ott! És én ezt elfelejtettem megmondani! És a méltóságos úr hiába fáradozott!

— Ott egyáltalában nem ismerik magát.

Ilona megrettenve nézett Sándorra. A rideg hang, melyen az hozzá szólott, láthatóan megijesztette és elszomorította.

— Azt mondták, hogy nem ismernek? Ezt bosszúból teheték! Mikor megtudták, hogy pénzem van, azt akarták, hogy adjam nekik kölcsön... Nem mertem odaadni, mert tudom, hogy az úr milyen részeges ember... Akkor nekem estek, össze-szidtak és megfenyegettek... Azzal gyanúsítottak, hogy Isten tudja, minő módon szereztem a pénzt... Elszégyeltem magamat, féltem is tőlük és azért elmentem máshová lakni...

— Hová?

— Hászné sógornőjéhez, egy Winterné nevű asszonysághoz, aki a gázgyár mellett lakik... Nála háltam az éjjel, de ott sem maradhatok...

— És miért nem? — faggatta Sándor.

Ilona kissé húzódott a válasszal. Az arca lángvörös volt. Végül mégis csak kimondta:

— Azt hittem, hogy Winterné jóra való özvegyasszony... De — nem az... Mindenféle urak járnak hozzá. Azt mondta nekem, hogy ne legyek bolond... De én...

Nem folytathatta tovább, mert görcsös zokogásra fakadt. Fuldokolva ismételte:

— Nem, nem, oda nem megyek többet...

Sándor részvétellel szemlélte a gyermeket, akinek alkalmint már förtelmesebb megpróbáltatásokban volt része, mint bevaliani merte. Megsimogatta könnyektől nedves kis arcát és gyöngéd érintése olyan hatással volt Ilonára, hogy az egyszerre megragadta a kezét és karjához szorította arcát.

— Mentsen meg! — zokogta. — Én nem akarok *olyan* lenni... Megesküdtem édesapámnak a halálos ágyán, hogy tisztességes leány maradok... De mindig a nyomomban vannak, üldöznek, hajtanak... Nekem nincs senkim, csak ön... Ha ön is elhagy, akkor... ó, akkor...

A kitörése sokkal szenvedélyesebb volt, semhogy hazug lehetett volna. Sándor mégis kétkedve fogadta. Azzal máris tisztában volt, hogy ez az együgyűnek látszó gyermek sok mindent rejteget a lelke mélyén, amiről neki nem szabad tudnia.

— Légy nyugodt, kis leány, nem foglak elhagyni, — szólt. — Az a kérdés, hogyan lehetne téged hamarosan tisztességes helyre, jóra való emberek közé hozni?

Ilona elmosolyodott. Nagyon jól esett neki, hogy Sándor tegezi.

— Tetszik ismerni Kupánét? — kérdezte.

Kupáné a falujabeli tanító özvegye. A fővárosban él, jobban mondva: nyomorog. Ilona éppen ma találkozott vele... Kupáné gyermekkorra óta ismeri Ilonát. Szívesen adna neki szálást, említette is, de mostanában ő maga is nagy bajban van, nem tudja megfizetni a lakását és attól fél, hogy reggelre kiteszik az utcára...

Sándor kivette pénztárcáját és egy százas bankót tett a leány elé.

— Itt van. Menjen Kupánéhoz. Fizessék ki a lakást.

Most már biztosra vette, hogy a kis egér csak azért keresi föl börtöne homályában, azért cincog, táncol és kellemeskedik, hogy apró kenyérmorzsákat hurcoljon el tőle. Mindegy! A dolog inkább unalmas, mint bosszantó...

A kis leány hálálkodva elsietett és Sándor az ablakhoz lépett. Odalenn egy kopott ember állott. Láthatóan várt valakit. Úgy festett, mint valami züllött művész. Vézna termetű, hosszú haju, borotvált arcú és igen rossz képű legény volt. Széles karimájú, puha kalapot viselt és galléros köpenyegét. A köpenyege valamikor barna lehetett, de már rókavörösré kopott.

Ilona most kilépett a kapun és a borotvált arcú hozzá sietett. A leány egy ijedt pilantást vetett föl az ablakokra, de nem látta meg Sándort, aki a függöny mögött állott. A türelmetlen mozdulatain meglátszott, hogy szemrehányásokat tesz az ifjúnak, miért jött ide. A borotvált arcú is fölnézett az ablakra, aztán kicsinylően legyintett a kezével...

— Tehát ennek a kamasznak kell az én pénzem! — dörögte Sándor keserű mosollyal.

Azután ő is kicsinylően legyintett. Ezzel a legyintéssel kitörölte emlékezetéből az egérkét, szövevényes és kicsi hazudásaival együtt és kitörölte azokat a beteges és fantasztikus re-

ményeket is, amelyeket a kis egér váratlan megjelenéséhez fűzött.

*

A véletlen úgy akarta, hogy még aznap viszont lássa Ilonát. Este, a gázlámpák már égtek az Andrásy-úton, szembe jött vele a leány. Ezúttal is a borotvált arcú kísérte. Ilona igen nagy, a szegényes kék ruhájához semmiképpen sem illő, tollas kalapot viselt a fején. Amidőn megismerte Sándort, krétafehér lett az arca. Lehajtott fejjel, lesütött szemmel, visszafojtott lélegzettel ment el mellette, mint a turpisságon ért iskolásgyermek a tanítója mellett. A kísérője, akinek arcán meglátszott, hogy jól tudja, ki legyen a szemközt jövő úr, szemérmetlenül a Sándor arcába nézett. Volt a pillantásában valami a győzedelmes versenytárs gúnyos részvételéből.

A sors vagy a véletlen alkalmasint meg akarta tréfálni Sándort, mert másnap megint megmutatta neki a leány arcát. Ezúttal egy műkereskedés kirakatában ismert rá, egy jónevű festő képen. A tanulmány név alatt kiállított kép Ilona kitűnő arcképe volt. A modell válla és melle egyébiránt meztelen volt a képen.

Sándornak eszébe jutott, hogy a kép révén megtudhatná, kicsoda tulajdonképpen Kovács Ilona. Bement a boltba és mivel elég olcsóra tartották, a lakására küldette a képet. Délután magához hivatott egy magándetektívet, akinek címét ujsághirdetésekből ismerte és megbízta, hogy szerezzen neki fölvilágosítást a leányra vonatkozóan. A detektív megnézte a képet, följegyezte a festő nevét, megígérte, hogy diszkrétül fog eljárni és elment.

Két nappal később Arady Sándor már megtudott mindent, amit tudni akart.

Kovács Ilonának Schmidel Ilona volt a neve. Árva volt és valóban Arady falujában született. Az apja nem volt írnok, hanem lakatosmester. Tíz hónap óta lakott a fővárosban. Egy ideig abból élt, hogy mint modell járogatott festők és szobrászok műtermébe. Színésziskolában is tanult, de csak rövid ideig, mivel nem volt semmiféle tehetsége. Elmúlt télen egyik operett-színházban statisztált, onnan elvitte egy vén bankár. A bankárral azonban két-három nap mulva már összekülönbözött. Azóta egy Garai Alfréd nevű emberrel élt közös háztartásban. Egy hónaposszobában laktak, ugyanabban a ferenc-

városi házban, ahol a több ízben említett Hászné is lakott. A szóbanforgó Garai Alfréd hirlapírónak mondta magát, bár sohasem dolgozott lapnál. Egyébként rovott előéletű ember volt, akit állandóan szemmel tartott a rendőrség, mint veszedelmes zsarolót. A tudósítás arról is megemlékezett, hogy Ilona és a kedvese nem élnek valami jó egvetertésben. Kétízben már el is váltak egymástól és nevezetes, hogy mindig Garai hagyta ott a leányt. Később azonban megint csak összekerültek valahogyan.

Ennyiben volt az írott jelentés. Sándor végigolvasta, azután darabokra tépte és a papirkosárba dobta. A tanulmányfejet azonban, mint egy furcsa és némileg tanulságos kis kaland emlékét, a dolgozószobája falára akasztotta. A kép egyébként határozottan jó volt.

VIII.

Biztosra vette, hogy nem fogja többet látni a kis egeret. Az megriadt lábának toppantásától és mostanában más élestárt kerület, kecses szemérmelenséggel. Annál többet szemlélgett azonban a dolgozószobájában függő arcképét. A portrait annyira jó volt, hogy szinte megmagyarázta neki a különös leány egyéniségét, jobban, mint maga az élet. A művész jól lehetett diszponálva, amikor vászonra vetette és a leány, a hosszú ülések alatt elfásulva, leejtette arcáról az álarcot. Finom metszésű ajka körül ott ült a ravaszság vonása. Az alázatos fufang, amely a gyöngö és sokat üldözött állatok fegyvere. A megható leányos alattomoság, amely megjelenik Hamupipőke arcán, mihelyt hátat fordít neki a gonosz mostoha. Arcának ezt a vonását megmagyarázta és enyhítette szemének kifejezése. Szép és értelmetlen szemében ott vibrált a rémület, amellyel az élet brutalitása az együgyü gyermeket eltöltötte. És Sándor — miközben a képet szemlélte — úgy érezte, hogy se joga, se oka nincs neheztelni a leányra. Az olyan volt, amilyenre nevelték. Nevelője volt a társadalom, a férfiak társadalma. Ahány férfit megismer az ilyen gyermek, az mind a zsarolók típusához tartozik. Az egyik, akit szeret, pénzt zsarol tőle: a másik, a vén bankár, akit gyűlöl, élvezetet. Ő maga is, Arady Sándor, meg akarta zsarolni. A gyöngédségét akarta. Hiszen ha valóban számító volna ez a szép leány, akkor nem volna egy züllött kalandor cselédje, hanem selyemben, csipkében járna.

Igy beszélt Sándorhoz a tanulmányfej. Egy-két hét múlva megszűnt beszélni. Akkor már az attasé legénylakásának megszokott és közömbös színteltjévé lett, épp oly néma volt, mint a többi kép, szőnyeg, bútor, amely a szobákat megtöltötte.

Ekkor, egy verőfényes reggelen, váratlanul megjelent nála a kép eredetije. Az inas, aki ismerte, tapintatos akart lenni és szó nélkül beeresztette a fogadószobába. Ilona megállott az ajtó mellett. Mosolygott, de a szeme könnyes volt. Meglátszott rajta, hogy örül is, hogy itt lehet, de fél is.

Sándor derült fölénnel lépett eléje.

— Nos, kisleány, — kérdezte, — Garai úrnak pénzre van szüksége?

A leány nem válaszolt, de nem is lepődött meg Garai nevének hallatára.

Sándor kivette a pénztárcáját.

— Mennyi kell? Szóljon bátran! Adok, ha nem kér nagyon sokat.

Ilona ekkor kinyitotta a kis bőrtáskát, amelyet a kezében tartott és kivett belőle egy levélborítékot. A borítékban jókora csomó összegyűrt bankjegy volt. Azt megmutatta Sándornak.

— Nem azért jöttem — mondotta. — Nekem van pénzem.

— Hát miért jött?

A leány lehajtotta a fejét.

— Látni akartam...

Úgy látszik, ezúttal valami nagyobb szabású tervet eszelt ki, — gondolta Sándor magában. Majd fönnszóval kérdezte:

— Mit csinál Garai úr?

A leány a bankjegyeit simogatta, miközben makacsul lecsüggesztette a fejét.

— A múlt héten érte jött két titkosrendőr — mormogta halkan. — Azóta nem jött többet haza.

— Kellemetlen kaland — mondotta Sándor, aki mindenképpen meg akarta őrizni cinikus jókedvét. — És vajjon miért különbözött össze Garai úr az államrendőrséggel?

Ilona most fölemelte a fejét és egyenesen a Sándor szeme közé tekintett.

— Zsaroló levelet írt az öreg Berger úrnak... Berger azelőtt kitartott engem... Garai azzal fenyegette meg, hogy kit teszi az ujságba és megírja a feleségének, ha nem küld pénzt... Ezért csukták be... Nekem aztán Berger úr elküldte ezt a pénzt...

Ezt nyugodtan, száraz hangon mondotta. Sándor egy kis undorodást érzett. Sarkon fordult, az ablakig ment, majd újból visszajött és megállott a leány előtt.

Most vette észre első ízben, hogy Ilona fiatal homlokán, a szemöldök között, különös, ferde redő vonul el. Olyan szálmamas volt ez a korai redő, mint a repedés a drága sèvres-i műremeken.

— Mondja, Ilona, miért jött tulajdonképpen hozzám? — kérdezte.

A leány makacsul hallgatott.

— Azt akarja, hogy szabadítsam ki kedvesét a börtönből? Ugy-e, nagyon szereti azt az embert?

— Nem szeretem és sohasem szerettem... Akkor volna jó dolgom, ha sohasem szabadulna ki többet...

Sándor csodálkozva mérte végig a leányt.

— Nem szereti? Hát akkor miért volt a kedvese?

Ilona vállat vont, de nem válaszolt. Sándor az órát nézte.

— Nézze, Ilona, nekem most sürgős dolgom van...

— Igen, megyek — mormogta a leány. Majd hozzátette: — Ugy-e, ne jöjjenek ide többet?

— Ne jöjjön. Ha szüksége lesz valamire, ha pénzt akar, írjon bátran...

A leány némán bólintott a fejével. Az ajtóig ment, ott ráhajolt a kilincsre, majd térdre esett és fuldokolva zokogni kezdett.

Sándor nem sietett hozzá, hanem cigarettára gyújtott és nyugodtan várta, amíg véget ér a roham. Nem volt benne egészen bizonyos, hogy komédiázik-e a kis egér, vagy őszinte könynyeket hullat-e.

— Miért sír? — kérdezte később. — Hiszen nem bántja senki?

— Nem, — válaszolt Ilona a síró gyermekek szepegő hangján, — nem, ön nem bántott. Ön az első ember, aki mindig jó volt hozzám... Ha önre gondolok, akkor mindig napfény esik a lelkemre... És mégis csalom önt, hazudok önnek... És kiért teszem? Egy emberért, akitől úgy irtózom, mint a vadállattól... Ha jókedve van, akkor kigúnyol... Ha rosszkedvű, akkor botlalt ver... Első naptól fogva mindig fájt a szívem, ha önre gondoltam... Szerettem volna eljönni, letérdepelni a küszöbén és mindent elmondani, aztán elmenni, meghalni a Dunában... De

nem tettem meg... És most is úgy fáj a szívem! Nem tudom, mi van velem. Szeretném, ha eltiporna...

Mialatt beszélt, a térdein odakúszott Sándorhoz és oda-símult a lábához. Alázatosan, szenvedélyesen és forrón. Ez az odatapadása ékeesebben szóló és meggyőzőbb volt, mint a beszejeje.

Valahogyan megtalálta Sándor kezét, azt magához ragadta és beletemetette kedves kis arcát. Mivel Arady nem vonta vissza a kezét, a leány nekibátorodott és így szólt:

— Most mindent elmondok!

— Mit akar elmondani?

— Mindent!

Mélységes csend lett a szobában. Jó ideig tartott, míg meg mert szólalni. Sándor kezét fogva, arcát elrejtve, az izgalomtól rekedtes hangon beszélt. Megérzett a hangján, hogy egy nagy és mély érzés kényszere alatt beszél. Rövid életének történetét mondta el. Szárazon, szinte rideg objektivitással. A fehér egérke története volt, amely csatornák iszapján átsurranva cseni össze eleségét. Ennek a csatornának rettenetes, sötét és fantasztikus kiágazásai vannak. Olykor valami halvány világosság dereng a szomorú homályban. A fehér egérke azt hiszi, hogy rést talált a verőfényes és tiszta világba. De odafenn egy-egy goromba cipősarok dobantása újból és újból visszakergeti. Az egérkének nincs helye a napfényben.

Elhallgatott. Homlokát most már a szőnyeghez szorította. Hangosan és nehezen lihegett.

Komédia ez, vagy igazság? Lehet, hogy egyik sem. Lehet, hogy zavaros lelke mélyén megmozdult valami, ami fölött neki magának sincs hatalma. Ez a valami talán a leány tudtán kívül és akarata ellenére tör Sándor felé. Ezt a valamit, ami tiszta maradt iszapágyában is, egykor, kisleánykorában, az édesanyja csókolta a lelkébe.

Mi a jóság, mi a gonoszság? A puhalelkű gyermekleánynál külső sugallat eredménye. Ha rongyemberek akarata állati sorba tudta sülyeszteni, miért nem emelhetné föl emberi sorba a tiszta és erős akarát?

Most, hogy Sándor nem látta az arcát, szinte megdöbben-tően emlékeztette megint Klotildra. Lágy és forró odaadása, amellyel beletemetkezik egy nagy érzésbe, minden hangja és mozdulata a Klotildé. Valami különös, szomorú ötlete támadt

Sándornak. Ennek a gyermeknek a testében Klotild lelki iker-testvére él. A gyöngytiszta lelket az élet brutális szeszélye száműzte a tisztátalan testbe. Most ráismert a maga mesterére és kétségbeesetten kiáltozik hozzá segítségért. Vajjon elhagyhatja-e?

Forró szájalom szállotta meg szívét. Kezébe vette a leány állát és gyöngéden fölemelte arcát.

— Hallgass reám, Ilona. Akarod a kezembe tenni a sorsodat?

A leány hirtelen térdre emelkedett. Homlokáról eltűnt a félszeg redő. Egész arca csupa édes verőfény volt.

— Jegyezd meg jól, amit mondok, — folytatta Sándor halkán. — Nem tartalak sem jónak, sem rossznak. Annak tartalak, ami vagy: oktalan és boldogtalan gyermeknek. Ha kezembe adod sorsodat, akkor emberhez méltó életet biztosítok neked. Nem akarok tőled semmit, sem most, sem a jövőben. Csak egyet kívánok: soha, semmi körülmények között nem szabad hazudnod . . .

Ilona válasz helyett megcsókolta Sándor kezét.

— Most kelj föl, ülj oda és hallgass reám, — folytatta Sándor. — Meg kell egyet-mást beszélnünk . . .

Mialatt a közeljövőre vonatkozó terveit közölte vele, a leány szemben ült vele és egy pillanatra sem vette le róla tekintetét. A szeme teli volt mosolygó verőfénnnyel, túláradó gyöngédséggel, fanatikus rajongással.

IX.

Amit Ilona egyik látogatása alkalmával Kupánéról, a falujabeli tanító özvegyéről mondott, az történetesen igaz volt. Az asszony a fővárosban élt, természetesen nagy nyomorúságban. Egy vakmerő álomkép csábította Budapestre: szobaurakat akart tartani és főzni akart. Kitűnt azonban, hogy ilyenféle vállalkozás is csak tőkepénzeseknek való. Kupánének soha életében nem volt annyi pénze, amennyibe egy többszobás lakás negyedévi házbére kerül. Így tehát méltán hihette, hogy az Úr meghallgatta az ő hő imáit és csodát művelt, midőn Arady Sándor urat arra ösztönözte, hogy béreljen csinos utcai lakást a Ferencvárosban, rendezze be az utolsó szögig és ültesse be oda az öregasszonyt és Ilonát. A ház többi lakói első naptól

fogva tisztában voltak vele, hogy Ilona Arady kedvese. Kupáné erre vonatkozóan nem alkotott magának véleményyt. A sok nyomorúság, amelyben már része volt, sokkal simulékonyabbá tette a derék asszonyt, semhogy megengedte volna magának az önálló gondolkozás fényűzését.

Sándor akkoriban szakított összes fővárosi ismerőseivel és így maradt fölös ideje, hogy Ilonával foglalkozzék.

Az volt a terve, hogy mindenekelőtt ki fogja építeni Ilona nagyon is hiányos nevelését. Azután valami gyakorlati mester-ségre fogja taníttatni, — talán a gépírásra, vagy a könyvelésre — hogy megkereshesse a maga kenyerét. Később talán férjhez is fogja adni, egy tisztességes szegény emberhez. A tisztességes ember alatt valami kishivatalnokot értett, aki elég jellemtelen arra, hogy a hozománya kedvéért feleségül vegye, de másrészt elég jellemes arra, hogy a házasságában megbecsülje Ilonát.

Egyelőre egész kis tantervet dolgozott ki a leány számára. A tanításra ő maga vállalkozott. A nevelési programmjával azonban hamar megakadt. A leány értelmesnek látszott, sőt teli volt játszi elmésséggel, a lelki önfegyelméhez azonban nem volt tehetsége és a rendszeres munka elfárasztotta és elszomorította. Miután egy ideig megható buzgalommal küzdött a saját szórakozottsága ellen, egyszerre csak kibújt az iga alól. Sándor azon vette észre magát, hogy a leckeórákból társalgási órák lettek. Az órák alatt a növendék fecsegett, a tanár pedig hallgatta, még pedig nagy élvezettel. Valamihez azonban mégis volt kedve a leánynak: a zenéhez. A lelke teli volt harmóniákkal és a nótázás veleszületett képessége volt. Meglepő gyorsan tanult meg zongorázni, néhány nap múlva már úgy megbarátkozott ezzel a hangszerrel is, hogy elpengethette rajta nótáihoz a kíséretet.

Sándor akkoriban valóságos csömörrel gondolt az időre, melyet a fővárosi szalonokban töltött. Maga sem értette, hogyan lelhetted kedvét az úgynevezett jó társaság üres és hazug szórakozásaiban. Most az ideje javát a könyvei között töltötte és jóformán nem is érintkezett mással, csak kis védencével. Ez az életmódja nagyon is ínyére való volt. Ő tulajdonképpen nem volt társas lény, csak diplomáciai foglalkozása kényszerítette bele a banális forgatagba. Most végül magának élhetett. Ilona mindennap délelőtt bekopogtatott hozzá. Sándor le akarta erről szoktatni, de a leány szépszerével kifogott rajta. Eleintén min-

dig azzal állított be, hogy még egyszer és utoljára jön. Azután mindennapos lett és Sándor most már nélkülözötte volna, ha elmarad. Délután viszont a fiatal úr kereste föl.

A vak is láthatta, Sándor pedig ilyen dolgokban nem volt vak, hogy a fiatal leány szereti pártfogóját. A szeméből, minden pórusából árad feléje a gyöngéd tűz. A női szemérmetesség, melyet eddigelé nem igen ismert és amely Sándor hatása alatt fejlődött ki benne, tartja vissza attól, hogy a nyakába, vagy a lába elé vesse magát. Az állandó édes mártírium, melyet magára kényszerít, meleggé, széppé és szinte leányossá teszi. Igaznak kell lenni, hogy a nő minden szerelmében újjá születik és visszanyeri lelke érintetlenségét. Ilonát egyébként nem érdekli semmi, ami nincs összefüggésben Sándorral. És bízhatatlan sejtőképessége van, ha arról van szó, hogy kitalálja Sándor gondolatait. A modorán, sőt a külsején is nagy, a fiatal úrra nézve igen kellemes változás megy végbe. Tudja, hogy pártfogója szakértő a női öltözködés terén, szakít régebbi izlésével és feltűnő egyszerűen, de egyéni stílusérzéssel és eleganciával kezd öltözködni.

Akkoriban esett, hogy a véletlen megint összehozta Sándort Klotilddal. Az attasénak valami hivatalos dolgában Bécsbe kellett mennie és a vasúti kocsiban találkoztak össze. Az asszony kísérel nélkül utazott. Két idegen ember volt rajtuk kívül a kocsiban.

Klotild minden elfogódás nélkül nyújtott neki kezét. Azt mondta, hogy ő most vidéken lakik, a második vasúti állomáson Budapestről. Az édesanyját volt meglátogatni és most hazamegy az urához. Egyébként gyakran szoktak berándulni a fővárosba.

Klotild már le is szállott megint a vonatról, mikor Sándor számot adhatott magának a benyomásról, melyet az asszony rá tett. Ez a benyomás nem volt sem mély, sem fájdalmas. Úgy találta, hogy Klotild megváltozott, úgy külsejében, mint lényegében. Valami vidékies, kissé közönséges nyugalom és bátorság jellemezte. Meglátszott az asszonyon, hogy gondok és szenvedélyek nélkül él és hogy ambíciója anyagi dolgok felé fordult. Bizonyos, hogy jeles háziasszony. Szinte érthetetlen és némileg komikus volt előtte a gondolat, hogy nemrégiben meg akarta magát ölni ezért a derék és jelentéktelen asszonyért. Vajjon mit is szeretett rajta? Még nem érte el Bécsét és már úgy vélekedett, hogy megtalálta a választ erre a kérdésre.

Ő Klotildban nem annak egyéniségét, hanem azt a női ideált szerette, melyet ő maga konstruált meg magának, a szerelmes férfi alkotó erejével. Ezt az ideált, saját egyéniségének női kiegészítőjét, ő mintegy rákényszerítette Klotildra, elhitelte vele. A szerelmes asszony puha és könnyen formálható lelke pedig magába fogadta és tőle telhetően alkalmazkodott hozzá. Amint eltávoloztak egymástól és megszűnt a kölcsönös sugalló erő, a Klotild lelkébe ültetett ideál elvesztette támasztékát, széi-olvadt és elformátlanódott, mint napfényben a hóember. A katasztrófa, mely kis híján Sándor életébe került, nem volt egyéb, mint az ideál pusztulása okozta gyász és rémület. Az ideál azonban elpusztult és Klotild elvesztette azt, ami őt Sándor szemében értékessé tette. Ma már nem is volt az az asszony, akit Sándor valamikor szeretett, csak annak külső maszkját viselte. A kis Kovács Ilona tényleg jobban hasonlított a régi Klotildhoz, mint maga a mai Klotild. Sándor, érzelmi életének titokzatos alkotó erejével a leány egyéniségében modellálta újra az ő ideálját, férfi mivoltának asszonyi kiegészítőjét. És ma már csak Kovács Ilona vonzotta és érdekelte őt testileg és lelkileg.

Bécsben, a Graben-en, Sándor összetalálkozott Éder bárónéval. A szép asszony egy igen arisztokratikus külsejű dragonyoskapitány kíséretében volt. A bárónő megállította Sándort. Ez az ember, hosszú szalóngyakorlatában talán az első, akivel nem tudott tisztába jönni, állandóan érdekelte és izgatta. Olykor már azzal is meggyanúsította magát, hogy szerelmes az attaséba. Kezet fogott vele és félig gúnyosan, félig gyöngéden mosolygott reá:

— Mikor lesz az esküvője? Vagy megvolt már? — kérdezte.

Sándort szerfölött meglepte a furcsa kérdés.

— Az én esküvőm? Hát én meg fogok házasodni?

— Egész Budapest erről beszél!

— És kivel házasít össze egész Budapest?

— Azzal a leánnyal, a nem tudom hogy hívják Ilonával...

Szóval, az ön kis kedvesével!

Sándor igen izléstelennek találta az ötletet.

— A báróné bizonyára tréfál. Örülök a jókedvének és ajánlom magamat.

Éderné fogva tartotta Sándor kezét, bár a dragonyosa, aki tüntetve távol tartotta magát, meglehetősen fanyar arcot vágott.

— Nem akartam megsérteni, — szölt Éderné. — Én csak azt ismétlem, amit Budapesten beszélnek. Lehet, hogy pletyka az egész, vallja be azonban, hogy az ön mostani életmódja valószínűvé teszi a pletykát.

Sándor mosolygott, a budapesti naplopók fantáziája azonban jobban bosszantotta, mint maga is be akarta magának vallani.

X.

A szép báróné csipős megjegyzésének az lett az eredménye, hogy Sándor gondolkozóba esett. Belátta, hogy változtatnia kell az életmódján. A kis leány valóban nagyobb helyet foglalt el életében, mint amekkora a józanság törvényei szerint megilletelte. Ilyenféle gondolatai azonban nem akadályozták meg abban, hogy Budapestre érkezvén, sürgősen föl ne keresse Ilonát. A leányt nem találta otthon. Kupáné azt mondta, hogy a templomba ment, de néhány perc múlva itthon lesz megint. Mialatt Sándor a kis nappaliban várakozott, amely fogadószoba és ebédlő is volt, unalmában játszani kezdett az asztalon álló kis mahagoni dobozzal. Néhányszor megfordította a kis zárban a kulcsot, majd kinyitotta a doboz födelét. A dobozban fölbontott levél feküdt. Férfi-írás. Elolvasta.

Kedves Ilonkám!

Holnap délelőtt tizenegy órakor megvárlak a Ferenciek bazárjának udvarán. Hozd oda azt, amit ígértél. Biztosan elvár:

Alfréd.

Alfréd: Garai Alfréd. Ilona hajdani kedvese...

Sándor felszökött helyéről, mintha fejbeütötték volna. Mi ez? A régi mocsok kitör a csatornából és beleömlik az ő életébe? Harag és undorodás fogta el.

Két perc múlva megjött Ilona. Jókedvű és bájos volt, mint mindig. Midőn megpillantotta pártfogóját, boldogan felsikoltott és hozzá szaladt.

— Ó, csakhogy megjött! Csakhogy megjött! — ismétletgette, miközben rózsás arcát Sándor karjához szorította.

— Hogy telt el az idő, míg oda voltam? — kérdezte Sándor.

— Sehogy sem! Nem csináltam semmit, csak vártam, vártam...

— És most honnan jössz? — faggatta Sándor mosolygós szájjal, de dühösen lüktető szívvel.

— A templomban voltam. Imádkoztam. Tegnap azt olvastam, hogy vasúti baleset volt valahol és gyerekes félelem fogott el...

Ezt verőfényes mosollyal mondta.

— Megállj csak! — szólt Sándor. — Én az imént a Ferenziek bazára mellett hajtattam el és úgy rémlett, mintha láttalak volna belépni a kapun...

Ilona egy pillanatra sem vesztette el mosolygó nyugalmát.

— Jól látta! Mise után bementem a bazárba, hogy a varrónővel beszéljek. Találtam egy új varrónőt, nagyon ügyes és egy cseppet sem drága...

A leány megfogta a kezét, hogy arcához vonja. Sándornak azonban hirtelen a fejébe szökött a vére. Szó nélkül ellökte magától Ilona kezét. A leány arca elfehéredett. A rémülettől tágra nyitott szemmel nézett a pártfogójára.

— Mi történt? Valami rosszat beszéltek rólam? Talán Kupáné? — hebegte zavartan.

Sándor nem válaszolt, hanem sarkon fordult és elment. A haragja hamarosan elmúlt, de aztán nagy levertség vett rajta erőt. Úgy érezte, hogy rombadőlt minden, amit hónapokon át épített. Ingoványra épített. Ostobaság volt. De mi lesz ezután? Erre a kérdésre hiába kereste a választ.

Alkonyatkor tépelődve ott feküdt még dolgozószobája nagy kerevetén. Akkor végül meghallotta a halk neszt, amelyre a második énje (az, amely nem törődött első énjének elhatárolásaival) már régóta hegyezett fülekkel leselkedett. Valaki belépett az előszobába és miután suttogó hangon néhány szót váltott a legényével, bejött a lakásba. Most lábujjhegyen közeledett hozzá. Most letérdepelt a kerevet mellé, majd lefeküdt a padló szőnyegére. Csendesen és alázatosan, egy ellenállhatatlan vonzerőnek engedelmeskedve, mint a kutya, amely tudja, hogy a gazdája meg fogja büntetni és mégis odakullog a lábaihoz.

Egyikük sem beszélt egy szót sem. Nem is látták egymást, de hallották egymás lélegzetét.

Már egészen beesteledett, mikor Sándor hirtelen felült a kereveten.

— Mit csináljak most már veled? — kérdezte.

A leány megmozdult, közelebb kúszott és odatapadt a kerevethoz.

— Amit akar, — mondta.

Aztán hirtelen és szinte jókedvű élénkséggel kiáltotta:

— Verjen meg! Igen, verjen meg!

Sándor kedvetlenül intett neki, hogy hallgasson, Ilonából azonban csak úgy dőlt a szó.

— Megérdemlem, hogy megüssön, mert megint hazudtam. Azt hiszem, a hazudozás már benne van a véremben és én sohasem fogok róla letenni... Már gyermekkoromban is boldog voltam, ha félrevezethettem az embereket... Önnek is sokszor hazudtam már. Pedig olyankor úgy érzem, hogy nem is önt bántom, hanem magamat, fáj a szívem, de azért mégis megteszem... Jó volna, ha megütne, bottal ütne és a hajamnál fogva vonszolna... Megérdemlem, ön nem is hiszi, mennyire megérdemlem!

Furcsa, de való, hogy mindezt valami boldog extázisban mondta. A szeme szinte világított a homályban. Volt is oka örülni, mert női éleslátásával megértette Sándor viselkedéséből, hogy az jobban ragaszkodik hozzá, mint eddigelé remélni merte volna.

— Mi van hát azzal a fickóval? — kérdezte Sándor nyers hangon.

Ilona vállat vont. Az egész dolog láthatóan nem okozott neki sok gondot.

— Semmi! Utálok, de félek tőle. Pénzt akart és ma is odaadtam neki, amim volt. Ha nem verik agyon valahol vagy nem csukják el, mindenemet el fogja vinni, mert én nem tudok vele ellenkezni.

— Félek tőle! — ismételte.

Többet nem tudott mondani.

Időközben sikerült arcát Sándor arcához szorítania. A forró szája megkereste, megtalálta és szomjasan a birtokába vette Sándor ajkát. És annak nem volt annyi ereje, hogy elhárítsa magától a mámoros, tisztátalan és fájdalmas csókot.

— Nem haragszik már, úgy-e? — kérdezte később könnyedén és mosolyogva a leány.

Sándor nem haragudott már reá. De önmagát egy kissé megvetette.

XI.

Ilona önként és erősen megfogadta ugyan, hogy semmi körülmények között nem fog többet szóba állani Garaival, de azért a rosszképű legény állandóan ott keringett a lakása körül,

mint a fülesbagoly a galambduc körül. Láthatóan nem igen félt Sándortól. Ha véletlenül összetalálkozott vele a ház előtt, kihívóan és gúnyosan szegezte reá ragadozómadár szemét.

A láthatatlan ívek, amelyeket a makacs ellenség körülöttük vont, végre is nagyon idegessé tették Sándort. Sokkal gögösebb volt, semhogy bevallotta volna magának az igazságot, de azért mégis csak Garai hatása alatt határozta el, hogy külföldi útra indul a kedvesével.

Ilonát boldog mámorba ejtette az utazás gondolata. Ő persze sohasem járt még külföldön és roppantul vágyott megismerni a világot. Midőn megtudta, hogy Olaszországba fognak menni, trillázni kezdett örömeiben, mint a pacsirta. Olaszország mint az örök tavasz boldog hazája élt az ő gyermekes fantáziájában és valóságos mignoni epedést érzett narancsligetei után. Az utazási láza hamarosan átragadt Sándorra is. Meg volt róla győződve, hogy Ilona naiv és fogékony lelkén keresztül újból fogja élvezni Itália minden szépségét.

Az utazás azonban mind a kettejükre nézve csalódással járt. Olaszország nem tudta beváltani azt, amit Ilonának ígért és a szennyes valóság kiábrándította aranyos álmaiból. Jókedvűen, de a szívében hűvös közömbösséggel vitette magát városról városra. Semmi sem lepte meg és semmin sem csodálkozott. A városok mind egyformák voltak az ő szemében és a képtárak és szoborgyűjtemények fárasztották. Velencére azt mondta, hogy nagyon furcsa hely. A palotákon csak a korhadást látta és a lagunák melanchóliája elkedvetlenítette. Az ő lelke csak erős és primitív hatásokra reagált. A naplementét, ha bíborosra festette az eget, szépnek találta és népünnepek lármás fölvonulásában gyönyörködött. A lagunák finom aranyszíneit azonban nem látta meg és a Giudecca gyöngyszínű párájából hangzó méla gondolkialtást nem hallotta meg. És nem is tudta követni Sándort, aki a bákháns szent mámorával támolgott a tenger arájának csipkés uszálya nyomában.

Sándor nagy ellenszenvvel viseltetett az obligát szerenádok iránt, amelyek esténként fölverik a Canal grande palotáinak visszhangját. Úgy találta, hogy a hol émelyítően édeskés, hol meg ostoba módon duhaj énekprodukciók a titokzatos holdfényben fürdő Venezia álomhangulatainak nagyon is kezdetleges, nyers és meghamisított kommentárjai. Az ő kényesebb ízlése nem szorult a barbár és rikoltó magyarázatra. Az éjjeli Venezia harmóniáit ő megtalálta a zezugos csatornák fantasztikus

homályában, ahol a víz kristálygyűrűi halkan ütődnek az évszázados falakhoz. És megtalálta künn, a holt lagunában, ahol párányi méces pislog a magános Madonna-kép alatt. Ilona persze szerette a szerenádokat és unta a magános éjjeli kalandozásokat.

Egy nap aztán mégis fölragyogott az érdeklődés szikrája a leány közömbös szemében. Estebéd idején volt. Ők a fogadójuk ebédlőtermében ültek. Sándor egyszerre azon vette észre magát, hogy Ilona arcát meleg pir önti el, a szeme fénylik és mosolyog. Olyan változás ment végbe rajta, mint az ekébe fogott huszárparipán, amikor meghallja a távolból a trombitajelet.

A nevezetes változás előidézője egy fiatalember volt, aki a szomszéd asztalhoz telepedett, Sándor háta mögött. Első pillantásra meglátszott rajta, hogy angol. Húsz, legföljebb huszonkét esztendő fiú. Hat láb magas, pompás atlétatermete van; finom és szinte bájos metszésű arca valóságos apród-arc, amelynek kifejezése a szendesség és az arcátlanság mulatságos vegyülete. Fizikum dologában az egész legény az emberi telivértenyésztés pompás produktuma. A ruházkodásán meglátszik, hogy jó házból való fiú. A modora pedig alkalmas arra, hogy súlyosan kompromittálja a babonákat, amelyek az angol jónevelést illetőleg világszerte forgalomban vannak. Sándor legalább úgy találta, hogy a csinos siheder fesztelen a szemérmertlenségig.

Amint a fiú fölfedezte Ilonát, valósággal megrohanta a pillantásaival, mint a dongó a lépesmézet. Egész vacsora alatt le nem vette róla a szemét. Minden mozdulata és minden szava, amit a pincéreknek mondott, Ilonának szólt, minden pohár borát némán ráköszöntötte. Ilonát láthatóan föl villanyozta a fiú naiv és merész hódolata. Az arcán ugyan ott ült a megbotránkozás kifejezése, a megbotránkozása azonban annyira derült volt, hogy bátorításszámba is mehetett.

Sándor valósággal szenvedett ez ízetlenség láttára. Sokkal büszkébb és óvatosabb volt, semhogy hivatalosan tudomást vett volna az angolról, de azért siettetten az étkezést. Este, mikor a zenekar hangjai mellett a piazettán sétáltak, viszontlátták az angolt. Most már üldözőbe vette őket és ügyet sem vetve Sándorra, igyekezett Ilona közelébe furakodni. Azontúl mindennap látták, egyre a sarkukban volt, a Lidón, a téren, a Mercerián, bárhol jártak is. A különös az volt a dologban, hogy soha egyikük sem tett róla említést. Sándor büszkeségből hallgatott, a leány talán óvatosságból. Sándor, mielőtt még meglátta volna a

sihedert az utcai tolongásban, Ilona arckifejezéséből tudta meg, hogy közelükben van. Bár egy percig sem hagyta magára a leányt, egypár nap múlva mégis az a benyomása lett, hogy azok ketten titokban egyetértenek egymással. Ez a gyanuja lealázta és fölháborította. Ő, aki szerelmi intrikákban eddigelé mindig a lelkiismeretlenül támadó és kíméletlenül hódító harmadiknak szerepét játszotta, most egyszerre az óvatosan védekező fél nehéz és szálnalmas szerepére fanyalodott. Eddig mindig csak udvarló volt, most férjnek érezhette magát.

Egypár nap múlva kifogyott a türelméből és azzal lepte meg Ilonát, hogy a reggeli vonattal Firenzébe fognak utazni. A leány ellentmondás nélkül, közömbös jókedvvel látott csomagolásnak. Firenzében néhány kellemes és nyugodt napot töltöttek. Ottlétük harmadik napján Sándornak leveleket kellett írnia, Ilona azalatt egyedül nekiindult a városnak. Sándor hamarosan abbahagyta az írást és kiment, hogy megkeresse a leányt. Meg is találta az Arno partján. De nem egyedül. Az angol fiú társaságában sétált. Nevetve, hevesen gesztikulálva jártak egymás oldalán, mintha régi jóbarátok volnának. Háttal voltak Sándornak fordulva és az befordulhatott a Trinita felé, anélkül, hogy meglátták volna. Sándor egyenesen a fogadóba sietett. Ott bezárkózott a szobájába és leheveredett a kerevetre. Valóságos fizikai rosszullétet érzett. Most már tisztában volt vele, hogy annak a leánynak nincs lelke. Még csak esze sincsen. Egy ostobán önző kis állat, mely a csatornából bújt elő és előbb-utóbb vissza fog megint térni a csatornába.

Egy kis negyedóra múlva rákopogtatott Ilona. Jókedvű volt és csinos.

— Hol jártál? — kérdezte Sándor, erőltetett közömbösséggel.

— Isten tudja! Csoda, hogy visszataláltam a fogadóba... Ez nagyon csinos hely ám!

— Nem történt semmi különös?

— Semmi! Mi történhetett volna?

Sándor egy szóval sem emlékezett meg az angoloról. Minek is? Ha tovább vallatja, újabb hazugságokba szorítja bele a leányt. Azután jön a nagy jelenet, a könnyzápor és végül marad minden a régiben. Estebédnél pezsgőt hozatott és ekkor cinikus jókedve vett rajta erőt. Ő végre sem veszthet a vásáron. Ilona az ő fizetett szeretője. Addig tartja, amíg jól esik. Ha ráunt,

vagy ha a leány kirug a hámból, akkor a kezébe nyom egy csomó bankót és szélnek ereszti. Menjen oda, ahonnan jött.

Egyelőre azonban nem unt még reá és azért szemmel fogja tartani.

Két nap mulva tovább mentek Rómába. Onnan Nápolyba. Bárhol jártak is, az angol mindig a sarkukban volt. Angolszász szívóssággal és norman arcátlansággal követte őket. Sándorban állandóan forrt a méreg.

Végleg akkor szakadt csak el tőlük, midőn Anconában hajóra szálltak, hogy visszatérjenek Fiuméba.

A könnyzáporral súlyosbított jelenetet, melytől Sándor anyyira félt, mégsem kerülhette el. A nagy jelenet a budapesti gyorsvonat kocsijában szakadt reá. Ilona a kézitáskájában keresgélt és egy papírdarabot halászott ki, melyet aztán darabokra tépett.

— Miféle levél az? — kérdezte Sándor könnyedén.

— Semmi. Mosócédula, — válaszolt épp oly hangon a leány.

Pedig biztos volt, hogy levél. Sándornak a fejébe szökött a vére.

— Megint hazudsz! Mindig hazudsz!

Ilona sírva fakadt. Kevés idő mulva megszólalt. Halk, szakgatott hangon.

— Ó, miért bánt engem? Éppen most, mikor megérdemelném, hogy szeressen egy kisé! Maga nem is tudja, hogy milyen jól viseltem magamat . . . Nem akartam eddig szólni, mert félttem, hogy baj lesz belőle, de most megmondom . . . Az az angol — hiszen emlékszik reá? — az a fiú nagyon belém szeretett . . . Kétszer beszéltem vele, egyszer Velencében és egyszer Rómában . . .

— És egyszer Firenzében!

— Igaz, Firenzében is beszéltem vele . . . Először azt kérdezte tőlem, hogy a felesége vagyok-e magának . . . Becsületesen bevallottam, hogy csak a szeretője vagyok . . . Akkor levelet írt, — a szállodai szobaleány hozta — németül írt, hogy hagyjam ott magát és menjek vele a Rivierára és Párisba és ad nekem ötezer fontot . . .

— Válaszoltál neki? — kérdezte Sándor.

— Igen, de csak egy szót. Ennyit, hogy: Schafskopf! Ezen ő két napig úgy nevetett, hogy majd megszakadt. Azután megint írt és tízezer fontot ígért, ha három hónapig vele utazom . . .

Megkérdeztem a d'Angleterre portásától, hogy mennyi tizezer font és megtudtam, hogy egész vagyon . . . Nem is tudtam, hogy van ember, aki annyit fizet egy nőért . . . De én azt válaszoltam neki, hogy hagyjon békében, mert én sohasem fogom magát elhagyni, míg el nem küld magától . . . Pedig csinos fiú volt, kissé szemtelen, de nagyon kedves és mi tagadás benne, nekem tetszett is . . . Ha nem hisz nekem, ha azt gondolja, hogy megint hazudtam, olvassa el a levelét . . . Ebben ajánlja az ötezer fontot . . . A bankházat is megnevezi, ahol a pénze van . . . Olvassa el, kérem!

Ilona feléje nyújtotta a tenyerét, mely teli volt apró papírszeletekkel. Nagy fáradsággal talán össze lehetett volna még rakni a körömnnyi darabokat. Sándor azonban nem volt az az ember, aki ilyesmire vállalkozik.

— Dobd el! — mondta.

Ilona sietve kiment a kocsí folyosójára, ott kinyitotta az ablakot és kiszórta a szeleteket. Azután visszajött és szerelmesen Sándor nyakába fonta a két karját.

— Úgy-e, hisz nekem? — kérdezte esdeklő hangon.

Sándor nem mondott nemet és bár nem volt tisztában az igazsággal, Ilona kimagyarázása mégis nagyon jól esett neki. Este Budapesten voltak.

XII.

Olaszországi útjuk óta Sándor állandóan gyanakodott a barátnőjére. Olybá vette a leányt, mint valami félig megszelídített kis állatot, amelyet egy pillanatra sem volna szabad magára hagynia, mert kárt vagy botrányt csinálhatna, vagy meg találna szökni unalmában. A bizalmatlanság kicsinyes és tisztátalan érzése egészen ellepte a lelkét, mint a zöld penész. Egyszermind azonban hozzájárult ahhoz is, hogy a nagy fizikai vonzalom, amellyel Ilona iránt viselkedett, szenvedélyes, fájdalmas és szinte kétségbeesett szerelemmé növekedjék. Mert bizonyos, hogy a Sándorhoz hasonló férfiak szerelme nem egyéb, mint akadályok leküzdésének eredménye.

Klotildot azért nem szerette igazán, mert az asszony lelkében nem talált gátakra a szenvedélye. Annak szerelme oly nyílt, egyszerű, föltétlen és érdektelen volt, mint a napfényben fürdő

rónaság. Ilona ködös lelke azonban teli volt szakadásokkal, vermekkel, ingoványokkal és sűrűségekkel. Sándor örökös félelem és izgalom közepett járta be birtokát. Az átlagos férfi is azt a tulajdonát szereti legjobban, amelyet legnehezebben tud megvédeni.

A leány egyébként ujabban testileg-lelkileg pompás fejlődésnek indult. A jó mód széppé tette, a Sándor befolyása alatt megjavult ízlése pedig elegánssá. Bár nem kedvelte a rendszeres tanulást, a Sándorral való állandó együttlét hatása alatt mégis nagyon művelődött. Utólag kitűnt, hogy az olasz út is volt reá hatással. A lelke akkoriban olyan volt, mint az ugar, amelynek göröngyét finom és színes virágszőnyeggel vonja be a tavasz. Olykor valósággal meglepte Sándort fantáziájának merész szárnyalásával, bájos és gyöngéd ötleteivel.

Az attasé úgy gondolta, hogy mostani tétlen életmódját nem bírná el sokáig és a jövőjéről kezdett elmélkedni. A tervei egyelőre meglehetősen ködösek voltak. Egyetlen szilárd magjuk Ilona alakja maradt. Saját életét úgy képzelte el, hogy annak lesz egy titkos, földalatti barlang-kastélya. Abban tanyázik a leány. Ha ő, az élet banalitásaitól fáradt férfi, a lábával dobant, akkor megnyílik alatta a csapóajtó és elnyeli a boldogság barlangja. Tulajdonképpen ez a parfümös, selymes, forró levegője földalatti kastély adta volna meg életének igazi tartalmát és becsét. Csak hiúságból nem vallotta be magának, hogy minden, ami azon felül és kívül van, mellékes járuléka az életnek.

Ábrándjaiból fölverte valami brutális hangzavar. Megint történt valami. Egy hitványság. A rosszul idomított kis állat nekilódult és összetört mindent, ami törekeny volt Sándor lelkében.

Délben elment a leány lakására. Ilona nem volt otthon. Később megjött, kipirulva, mosolyogva, az édes izgalomtól tüzelő szemmel és szájjal. A gyanu egyszerre felütötte a fejét Sándor szívében. Találkozója volt! — mondta.

— Hol jártál? — kérdezte később.

— A városban sétáltam . . .

— Találkoztál ismerőssel?

— Én?!

Az elnyújtott kérdés és a kis szünet, amelyet utána tartott, arra való volt, hogy időt nyerjen a gondolkodásra. A vizsga

tekintet, amelyet Sándorra vetett, megnyugtatta. Az nem tud semmit.

— Nem találkoztam senkivel... Hiszen nekem alig van ismerősöm Pesten...

— Szép ibolyáid vannak, — szólt Sándor.

— Nagyon szépek. Egy sváb kofától vettem, négy krajcárért...

Biztos, hogy hazudik. Az ibolyái aranyzsineggel vannak átkötve. Virágkereskedésből kerültek, nem kofától...

Sándor nem folytatta a faggatást. Kimondhatatlanul szégyellte magát. A leány maga volt a ragyogó jókedv és csodálatos: képpen nem vett tudomást a barátja rosszkedvéről.

Két nappal később Sándor váratlanul belépett Ilona szobájába. A leány a nyitott ablakban állott és nem vette észre, hogy nyílik az ajtó. Színházi látcsővel a kezében állott és figyelmesen nézte a szemben levő bérház egyik ablakát. Ott valaki egy nagy, fehér papírlapot tartott a kezében, amelyre fekete vonásokkal volt rámásolva néhány számjegy és egy kérdőjel 1/212?

Sándor szó nélkül kivette Ilona kezéből a látcsövet és megnézte, hogy ki legyen a drótnélkül táviratozó ember. Természetesen fiatalember volt. Egy ingujjra vetkőzött nagy kamasz, a feje közepén elválasztott zsemlyeszőke hajjal, a yorkshirei malacok bőrére emlékeztető rózsaszínű arccal és fölsütött, vastag bajusza alatt fehérlő nagy fogakkal... Cserepártisznak vagy német kereskedelmi ügynöknek nézhette volna az ember. A szőke ifjú időközben észrevette Sándort és a plakátjával együtt hirtelen eltűnt az ablakból. Ilona azalatt már odavetette magát a kis kerevetre és valóságos nevető görcsök között vergődött. Láthatóan roppantul mulatságosnak találta a helyzetet.

— Ki az az ember? — kérdezte Sándor az indulattól hófehér arccal.

— Az?! Egy tökfilkó! Egy képzelődő szamar! Mindenáron ki akar velem kezdeni! Két hét óta bolondítom már... A múltkor is tőle kaptam az ibolyát... Holnap is elmentem volna a budai kioszkhoz, ha maga meg nem csíp... Igazán kár, mert isteni mulatság az ő ostobaságait hallgatni!

Ez a leány, az ő kacagó cinizmusával, végtelen fölényben volt az előtte álló férfi fölött, akinek homlokán hideg verejték gyöngyözött. Sándor ezt érezte is és mélységes megalázásának tudata őrző dühbe hozta. Lelkének sötét mélységeiből egy

fortelmes szörnyeteg bukkant föl. A petét, amelyből a torz fenevad fejlődött, valamikor Ilona szórhatta el gondtalan kézzel. Sándor eddigelé maga sem tudott róla, hogy az ő bensejének ilyen lakója van. Most fölbukott iszapos rejtekhelyéből, fölkorbácsolta Sándor lelkének tükrét és bömbölve vágta entestébe tépő fogait.

Az attasé nem tudta, hogyan került haza a lakására. Fölalájárt a szobájában, az undortól hörögve, öklével a homlokát kalapálva. Egy szégyenletes kép égett kitörölhetetlenül az agyában: egy dühöngő férfi képe, aki két ököllel üt egy kacagó nőt. Ha száz esztendeig él is, sohasem fogja magának megbocsátani ezt az ocsmányságot!

Később becsöngette a legényét.

— Senkinek sem vagyok itthon... Senkinek!

— S ha a kisasszony jönne?

— Neki sem! Érted?

A kisasszony nem jött, de jelentkezett Kupáné asszonyság. Sándor nem eresztette maga elé. Menjen a pokolba!

— Ez a züllés! Ez a züllés! — ismételte magában kétségbeesetten. — Ki voltam én? Mivé lettem?

Már alkonyodott, mikor leült az íróasztal mellé. Egy lapot tépett ki a csekk-könyvéből s azt kitöltötte egy nagyobb összegre szóló utalvánnyal. Azután levélpapírt keresett és rávetett néhány sort.

„A pénz az öné. A kamataiból tisztességgel megélhet. Nem akarom többet látni.“

A levelet az utalvánnyal együtt borítékba tette és elküldte Ilonának. A legényének azt mondta, hogy ne fogadjon el választ.

Majd elővette a vasúti menetrendet. Párisba fog utazni. Holnap, a hajnali expresszel. Néhány hétig ottmarad. Hogy mi lesz azután, az majd elválik. De menekülnie kell, menekülnie mindenáron. Ha most, az egyszer, gyöngének mutatja magát, akkor vége a becsületének, vége a férfiaságának, vége az életének.

Másnap reggel megint jelentkezett Kupáné. Ezúttal az előszobában találta Sándort, a székekre rakott ruhák és útibőröndök között. Az asszonyság nagyon meg volt rémülve. Azt újságolta, hogy Ilona az este elment hazulról. Azzal búcsúzott el, hogy nem fog többé visszajönni, mert a méltóságos úr elkergette.

Sándor vállat vont. Bánja is ő!

Mivel azonban nem hallgattatta el az öregasszonyt, az leült egy nagy úti láda szélére és bőbeszédűen elmondott mindent, ami Sándor távozása után a lakásukon történt. Ilona igen megszeppent, mikor az az eset történt (így fejezte ki magát Kupánél!), de azért legkevésbé sem búslakodott. Sőt ellenkezően! Patyolat jókedv vett erőt rajta, boldogan megölelte Kupánét és dicsekedve mondta: Képzeld, ő engem megvert! (Zárjel között legyen mondva: Kupáné is olyan komoly, szinte meghatott lojalitással emlékezett meg a verésről, mit Ilona kapott, mintha az valami legális, sőt tiszteletreméltó dolog volna.) Estefelé Ilona kicsípte magát és azt mondta, hogy elmegy a méltóságos úrhoz bocsánatot kérni. Akkor érkezett meg Sándor levele. Hogy mi volt a borítékban, azt Kupáné nem tudja, mert Ilona nem akarta neki megmondani. Annyit tud csak, hogy a leány nagyon elbúsult magát. Miután jó ideig elsírdogált, levetette a szép ruháját és magára vette ingbluzos kis kosztümjét, aztán megölelte Kupánét és elment. Semmit sem vitt magával. Egy szál ruhában jöttem, — mondta — így is kell elmennem. Ennyit tudott Kupáné. Sándor aztán némi pénzt adott az asszonyságnak és hazaküldte.

Nem igen törődött azzal, hogy hová lett Ilona. Valószínűnek tartotta, hogy elment egyik régi vagy újabb kedveséhez. Talán Garaihoz. Vagy a szőkebajuszuhoz. Mindegy. Pénze van, tehát nem kell félteni.

Az egykedvűség, amellyel ezeket az eshetőségeket hánytorgatta, örömmel töltötte el. Ime tehát már gyógyulófélben van!

A reggeli postával levele érkezett. A borítékon megismerte Ilona írását. Egy pillanatig arra gondolt, hogy olvasatlanul megsemmisíti, de aztán miért nem, mégis csak fölbontotta. A vére egyszerre a fejébe szökött, midőn megpillantotta a csekket, amelyet tegnap küldött a leánynak... A papír ketté volt tépve... Egy sor írás nem volt mellette...

Mi ez? Hát mégis valaki az a leány? Mégis van lelke? És súlyt vet rá, hogy Sándor ezt megtudja? Annyi bizonyos, hogy több méltósággal nem válaszolhatott volna neki, mint tette.

Valami kellemetlen érzés kezdte nyomni a szívét. Ha az elkeseredett és minden hóbortra kész gyermek egy többé jóvá nem tehető lépésre vetemedett volna?! Ettől a gondolattól nem tudott többet szabadulni.

Este a legénye megkérdezte, hogy melyik vonathoz rendelen kocsit.

— Holnap utazom, nem ma — válaszolt Sándor. — Valami hiradást kell megvárnom...

*

Másnap reggel névjegyet hoztak be Sándornak. Garai Alfréd úr van az előszobában. Azt mondja, hogy igen fontos ügyben kell jelentést tennie.

Sándor biztosra vette, hogy hírt fog hallani Ilonáról. Azért el is fogadta Garait. Hamarosan meggyőződött azonban, hogy Garai úr semmit sem tud a leányról. Egészen más dologban fő a feje.

— Amerikába szeretnék menni, — mondta gőgös meghunyászkodással Garai — és kérem, segítsen meg, hogy elutazhassak. Valami kevés pénzem van és mivel mint fedélközi utas megyek, nem sok az, amire szükségem lesz... Az a gondolat bátorított föl erre a lépésre, hogy ön talán szívesen venné, ha elhagynám Budapestet....

— Föltéve, hogy szívesen venném, — válaszolt Sándor, — mi biztosít arról, hogy ön a pénzzel, amit tőlem kér, valóban el is utazik?

— Erről igen könnyen meggyőzhetem — szólt nyugodtan Garai.

Azzal egy krajcáros ujságlapot nyújtott át Sándornak. Az ujság megírta, hogy egy külvárosi csapszékben hamiskártyások kifosztottak több vidéki embert. A csalók feje, akit buzgón keres a rendőrség, Garai Alfréd.

— Nekem még ma utaznom kell — mondta cinikus hidegvérrel Garai. — Holnap az arcképem benne lesz a rendőrség lapjában. Ha ezúttal elcsípnek, nem menekülök néhány eszten-dőn alól, mert egyéb is van a rovásomon.

— Akkor hát olcsóbban is szabadulhatok öntől, — vélekedett Sándor. — Egyszerűen csak intenem kell a rendőrnek, aki ott áll az utca közepén...

Garai sötéten mosolygott.

— Ha ezt meg méltóztatik tenni, — mondta, miközben a mellső zsebéhez nyult, — akkor én itt, az ön szalónjában főbelövöm magamat... Egyébként is megelégettem már az örökös hajszát! Úgy képzelem, hogy ez a dolog nem érne meg önnek néhány forintot.

— Igaza van, nem érné meg — szólt Sándor.

Azzal átadta Garainak a kívánt összeget. Garai már az ajtóban volt, amikor Sándor utána szólt:

— Egyedül utazik? — kérdezte.

— Egyedül. Miért?

— Csak úgy — eszembe jutott...

Hirtelen az a gyanuja támadt, hogy a legény talán magával viszi Ilonát. De aztán hamar belátta, hogy a gyanuja alaptalan. Ha együtt utaznak, akkor Garai nem elégszik meg ilyen szerény sarccal.

*

Estefelé zárt levelezőlap érkezett. Ilona írta. A levél teljesen megnyugtathatta volna Sándort, ha aggódott volna a leány sorsáért. A furcsa kis írás így szólt:

Édes jó gazdám!

Azért írok, hogy megnyugtassam. Nincs semmi bajom, tisztességes helyen vagyok és nem fogok bolondot tenni. Jobban szeretem Önt, mint valaha. De azért sohasem fogja Önt többet látni
szegény Ilonája.

Sándornak föltűnt a levél megszólítása. Gazdájának azelőtt sohasem nevezte a leány.

Párisi útját egyelőre elhalasztotta. Biztosra vette, hogy elzavart énekesmadara, ha megéhezik, visszakívánczik megint kalitkájába és nem akarta, hogy zárt ajtóra találjon. Egy hét is elmúlt azonban, anélkül, hogy a szökevény jelentkezett volna. Kupáné sem hallott Ilonáról semmit. Sándor végül keresésére küldte a detektívet, akinek szolgálatát egyízben már igénybe vette. Röstelkedve tette, de mégis megtette.

A lelkiürességből, amelyet mostanában érzett, tudta csak meg, hogy milyen nagy helyet foglalt el életében a leány. Magányos élete újabban minden szokásával hozzákapcsolódott, hozzáalkalmazkodott és körülötte forgott. Ilona melegen lüktető ifjúsága volt életének hajtó ereje. Kecses és szeszélyes lénye adott lendületet szellemének. A levegő körülötte most is Ilona egyéni parfümjével van telítve. Szívében most is lángolnak még szépségének vonalai. A bájos erő hatása azonban megszűnt és Sándor élete hidegen és mozdulatlanul vesztegel, mint a gép, amelyből kiszedték a transzmisszió fogaskerekét.

Egy nap megjelent nála a titkosrendőr, hogy beszámoljon küldetésének eredményével. Semmi okos dolgot nem tudott mondani. Szerinte biztos volt, hogy a leány elhagyta a fővárost. A rendőr megtudta, hogy Garai Amerikába ment és valószínűnek tartotta, hogy Ilona vele utazott. A föltevésnek ugyan ellent-

mondott a leány utolsó levele, amelyet Sándornak írt, hihető volt azonban, hogy Ilona levelének megírása után találkozott csak Garaival és határozta el magát az utazásra.

Sándornak a rendőr látogatása után rossz éjszakája volt. Megint megrohanta és letiporta a nagy elhagyatottság érzése. Az apokalipszis rémét nyomon követi az élettől való páni félelem. Az érzékiség aranyköde, amely a szemére borult, egyszerre szétfoszlik és ő a maga sivár valóságában látja az életet. Hajnalig nyugtalanul jár-kei a lakásán és idegen szemmel nézi mindennapi életének környezetét. Mirevaló a sok kép és szőnyeg, amelyeket fásult szeme heteken át meg nem lát? Mirevalók a polcon sorakozó foliánsok, amelyeknek nagy részét éveken át a kezébe sem veszi? Mirevaló az egész furcsa, nehézkes és indokolatlan apparátus, amelyet a kultur-ember szükségesnek tart az életéhez? Szellemének jól elrendezett fiókjai, amelyekben a művelt ember tudását és tapasztalatait őrzi, egyszerre megnyílnak és ami bennük érték és haszontalanság van, kihull és összekeveredik. Az olasz nyelv rendhagyó igéi és a tízparancsolat, a szatmári béke pontjai és a párisi Louvre műkincsei... Hogy a halat villával kell enni, hogy a látogató-jegy sarkát behajtani szokás és hogy a Derbyt Epsomban futtatják... Azután egy rikoltó színű Böcklin-kép vette üldözőbe. Valósággal fuldoklik a sok szellemi lim-lom között és kétségbeejtően fárasztónak találja a gondolatot, hogy mindezt rendben kell tartania és az élete végéig magával kell hurcolnia...

Hajnalban ágyba feküdt, de álom nem jött a szemére. Megint az a félelmetes érzése volt, hogy a szíve megállott a mellében. És a beteg ember fanatikus és reménytelen vágyakozásával gondolt az egyetlen gyógyszerre, amelytől fölépülhetett volna. Ha most egy lágy, hűvös női kéz simogatná végig a mellét, akkor egyszerre megenyhülne a szörnyű nyomás. És ő maga kergette világgá azt, aki neki az élete volt! Valami vásottsága vagy izléstelensége miatt, — jóformán már nem is tudta, hogy miért. A férfias önérzete sugallatára kellett így cselekednie. De mi az önérzet? A leány az ő tulajdona, az ő teremtménye volt. Midőn dühöngve támadt reá, önmaga ellen támadt. Úgy tett, mint az eszelős fazekas, aki összetöri a bögréket, amelyeket rosszul csinált meg.

Amikor ennyire jutott kuszált okoskodásában, akkor már ott is feküdt Ilona lába előtt, alázatosan, esdekelve, telve forró szánakozással a leány és önmaga iránt. Önérzet, férfiasság, be-

csület és minden, amiért nappal meghal az ember, hitvány semmiséggé lesz az éj leple alatt.

Reggel megijedt a saját lelkiállapotától. Hogy rendbeszedje magát, nagy sétára indult a budai hegyek közé. Vesztére indult, mert ott fönn, a verőfényes hegyutakon, a magános emberek nagy ellensége leselkedett reá: az ősz.

A biborvörös és aransárga erdők fölött úgy lengedezett az őszi szellő, mint a haldokló természet utolsó sóhajtása. A sétáló ember vizcsöppnyi fájdalma belefolyt és megsemmisült a bánat grandiózus tengerében. Valami ünnepies hangulat fogta el. Úgy érezte, hogy ez a nagy búcsú pillanata. Végző Istenhöz-zádót mond mindennek, ami meleg, szép és mély volt életében. Életének ifjúsága és költészete örökre elvált tőle és most ott úszik a fehér felhőfoszlányokkal délnek, a vándormadarak nyomában.

XIII.

Édes csoda történt.

A hegyekből visszatérve, Sándor a Belvárosban ment át és egy kesztyűbolt üvegajtájában meglátta őt. Ilonát.

Kalap nélkül állott az üveg mögött és mosolyogva nézett a szemébe.

Sándor belépett a boltba. Mosolyogva bólintott a leányra és még csak kezét sem adott neki. Magát is meglepte nagy önuralma. Egy sárgaarcu, hegyesorru, aggszüzies hölgy megkérdezte tőle, mi tetszik.

— Fehér kesztyűt kérek.

— Hét és feles szám, — mondta Ilona, aki láthatóan örült, hogy tudja Sándor kesztyűszámát.

Egy dobozt tett eléje, amely tele volt selyempapírba csavart kesztyűvel. Mindez oly egyszerű és természetes volt. Sándor ott állott, a leány pedig a kezére huzta a kesztyűt, miközben egyenkint végigsimogatta minden újját. Mind a kettőnek remegett a keze, ezt megéreztek s ez boldoggá tette őket. Ilona arcán verőfényes, meghatott mosoly ragyogott. A tekintetük elmerült egymásban. Végül már nem láttak egyebet, csak egy-egy gyöngéden fénylő, mély szempárt.

A vénkisasszony fölnyalábolt egy csomó skatulyát és bement a benyilóba.

— Hol voltál? — kérdezte Sándor.

— Mindig Budapesten, — válaszolt a leány, anélkül, hogy levette volna róla tekintetét. — Először virágkereskedésben voltam, de nem győztem a fárasztó munkát . . . Azután egy specerájos pénztárában ültem, de nem vehették hasznomat, mert rossz számoló vagyok . . . Négy napja, hogy itt vagyok és itt jól bánnak velem . . .

A vénkisasszony bejött és Sándor megfizette tartozását. Ilona az ajtóig kísérte barátját. A boltosnő jelenléte feszélyezte őket, pedig mind a ketten érezték, hogy tisztába kell jönniök valamivel.

— Nem jössz többet hozzám? — dünnyögte Sándor a fogai között.

— De igen . . . Ma este . . .

*

Az utca villamosfényárban úszott . . . Hetyke járása, vidám, csinos nők siettek el Sándor mellett, kellemes illatot hagyva maguk után. Mindegyik reánézett és ő magával vitte a tekintetüket, mint valami gyöngéd simogatás emlékét. Egy kocsis rákiáltott és ez is úgy hangzott, mint az örömrikoltás. Mindenki oly jókedvűnek látszik, mintha az enyhe őszi levegő mámorossá tette volna az egész várost.

Most már nem volt semmi baja. A kiállott szenvedésekre úgy emlékezett vissza, mint egy árnyékra, amely keresztülsiklott az útján. Szinte mosolygott önmagán, hogy úgy neki tudott keseredni és utólag kétségbe is vonta fájdalmának komoly voltát. Megint egészséges volt. Telve bátorsággal, vággyal és reménységgel. Az élet verőfényben fürdő, virágos kertként feküdt előtte, lombos ligeteiben márványoszlopos, aranykupolás csodavárat épített a fantáziája.

Főlemelt fejjel, kipirult arccal, ruganyos léptekkel ment haza.

*

Ilona belépett a jól ismert legénylakásba. A dolgozószobában nem égett lámpa, csak a kandalló világított vörös fénnel. A leány a homályban is rögtön megtalálta Sándort. Ott ült mozdulatlanul és némán a kandalló előtt levő nagy karosszékben. Ilona nem szólt hozzá, hanem levetette a kalapját meg a kesztyűjét és odatette a kandalló párkányára. Azután hozzálépett, könnyedén és kecsesen térdre ereszkedett és odahajtotta

fejét Sándor mellére. Nagyon sokáig maradt így mozdulatlanul. Közben hallgatta Sándor szívének kalapácsolását.

Végül megszólalt. Halk, fátyolozott és nagyon határozott hangon mondta, mintha a lüktető férfiszív egy kérdésére akarna válaszolni:

— De többet nem megyek el innen soha!

XIV.

Klotild a fivérével és a sógornőjével az operettszínház egyik földszintes páholyában ült. Az ura nem volt a színházban, de megígérte, hogy az előadás végén érte jön. Székelyék ujabban mind ritkábban rándultak be a fővárosba. Ha azonban bejöttek, akkor Klotild az estét mindig színházban töltötte. A tanár maga unta a színházat és esténként inkább az anyósával kártyázott.

A játék már javában folyt, midőn valaki belépett a szomszéd páholyba. Egy szép asszony volt; nagy selyemsuhogás közepezt és erős ideál-illatot terjesztve, leült a főhelyre és megérintette Klotild könyökét. Éder báróné volt. Székelyné sohasem szenvedhette a szép asszonyt és most is hűvös fejbőlintással fogadta annak szíves köszöntését.

Felvonás közben a báróné megszólította Klotildot. Oly bizalmasan beszélt hozzá, mintha régóta testi-lelki jó barátnők volnának. Még tegezte is. A báróné szemmel láthatóan valami nagy, kellemes izgalom hatása alatt állott.

— Hallottad már a nagy ujságot? Közös jóbarátunk tegnap megházasodott.

— Nem tudom, kiről van szó, — válaszolt Klotild szárazon, szándékosan kerülve az egyenes megszólítást.

— Arady Sándor, az attasé . . .

A jég egyszerre megtört. Most már Klotild is tegezte a szomszédnőjét.

— Megházasodott? Biztosan tudod?

— Egészen biztosan! Az egyik tanujától tudom.

— És kit vett el?

— A kedvesét. Valami Kovács Ilona nevű leányt, akit tavaly úgy szedett föl az utcán.

Arról a leányról már Klotild is hallott egyet-mást . . . A

báróné láthatóan boldog volt, hogy túladata a nagy ujságon. Részletekkel is szolgált.

— Tegnap volt a polgári esküvő... Az előkészületek nagy titokban folytak... A tanúk az utolsó órákban tudták csak meg, hogy miért kéréte őket magához Arady... Persze, nincs is mivel dicsekednie... Azt is hallottam, hogy Arady vidékre megy lakni... Okosan is teszi, Pesten úgy sem fogadná őket senki...

Éderné egy kis szünetet tartott, majd újból Klotildhoz fordult.

— Nos, mit szólna ehhez, édesem?

— Nagyon különös dolog, — válaszolt Klotild kitérően.

— A legnagyobb botrány, amely évek óta történt! Egy Arady feleségül vesz egy utcai leányt! Az az ember egyébként mindig különc volt... Nők dolgában valami beteges, rossz ízlése volt mindig...

A báróné hirtelen elhallgatott, mert eszébe jutott, hogy Arady valamikor Klotildnak is udvarolt.

Klotild azonban meg sem hallotta a báróné elszólását. Amit hallott, egy kissé megzavarta. Úgy látszik tehát, mégis igaz, amit annyszor emlegetnek a tapasztalt asszonyságok: hogy a férfi átlag igen naiv teremtménye a jó Istennek. Ha nem úgy volna, akkor nem ugratná be magát annyi okos ember haszontalan kis nők által. És úgy látszik, hogy a férfiak becsapásához csak a gonosz nők értenek, a tisztességesek nem... Az egészséges pletykázó szenvedély, amely ott szunnyadozik minden nő lelkében, hamar felülkerekedett Klotildban is. A páholy háttérébe szólította a sógornőt és ott elmondta neki a nagy ujságot. A fiatalasszony persze majd elájult nagy meglepetésében. Aztán mind a ketten lángoló türelmetlenséggel várták az előadás végét, hogy elmondhassák a dolgot Székelynek, az édesmamának és mindenkinek.

És Székelyné nem sejtette, ha megmondja neki valaki, el sem hiszi, hogy Arady Sándor tulajdonképpen csak azért vette feleségül a kis utcai leányt, mert annak mozdulatai és beszédmodora némileg emlékeztették őt Klotildra, arra a nőre, akit nem akart feleségül venni.

Vége.

on.

gy

eg,

is

gy

...

or-

gy

ent

ese

gy

nit

nit

rifi

a,

is

a

es

é-

be

A

n

t,

s

l

e

-

t



Herczeg Ferenc

egyik legszebb, legfinomabb, legérdekesebb regénye, a

FÉRFISZIV

amely hosszú évek óta nincs könyvárusi forgalomban.— Különös szerelem izgalmasan érdekes történetét rajzolja elénk ez a regény, amely az író legjava terméséből való.

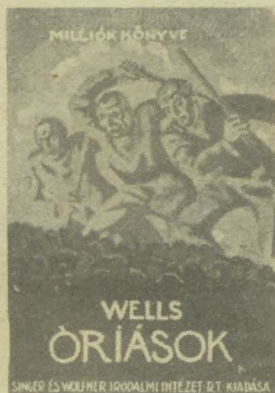
A második kötet a legnagyobb élő angol író,

Wells

fantasztikus regényét az

ÓRIÁSOK-at

közli, Tábori Kornél kitűnő fordításában. Meglepő és új problémát vet fel ebben a regényében Wells.



A sorozat harmadik kötet

Sophus Michaelis

dán költő A forradalmi nász szerzőjének gyönyörű szerelmi regényét tartalmazza, amelynek a címe:

A SZÉP GIOVANNA

A renaissance idején játszik Firenzében és utolsó fejezete Boccaccionak legköltségesebb, legfinomabb novellája. Ehhez a novellához kapcsolódik ez a költői szépségekben gazdag regény, amelyet magyarra Fodor Gyula fordított.

A MILLIÓK KÖNYVE programjában szerepelnek még a következő művek, amelyek ugyancsak 1926. év első felében fognak megjelenni: Frédéric de La Mothenak egyik műve. A *Pompadour marquise szerelmi élete* című költői regény oly sikert aratott, hogy a gyorsan népszerűvé vált szerzőnek több, hasonló témájú művét fogjuk magyarra fordítani.

Jacobs, a legnépszerűbb angol humorista egyik regénye. W. W. Jacobsot humoros elbeszélései révén, közönségünk régóta ismeri. Ez a regény az első hosszabb-leghosszabb műve, amely magyar nyelven megjelenik. Humora ellenállhatatlan.

A MILLIÓK KÖNYVE sorozatban fog megjelenni Courths-Mahlernek új regénye is, egyik kiváló írónk átdolgozásában.

139. szám

MILLIÓK KÖNYVE

1926. január hó

Megjelenik havonként.

Egyes szám ára 8000 K

Negyedévre 20.000 K